

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Daňové zatížení závislé činnosti versus OSVČ

Radka Horná

Bakalářská práce
2014

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Radka Horná**
Osobní číslo: **E12682**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a provoz podniku**
Název tématu: **Daňové zatížení závislé činnosti versus OSVČ**
Zadávající katedra: **Ústav podnikové ekonomiky a managementu**

Zásady pro vypracování:

Cílem práce bude prokázání výrazně vyššího daňového zatížení na straně zaměstnanců ve srovnání s OSVČ.

Zásady:

- Teoretická východiska pro závislou a nezávislou činnost.
- Historický vývoj zdanění závislé a nezávislé činnosti.
- Aplikace zdanění na konkrétním případě, komparace daňového zatížení, návrhy, doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MARKOVÁ, H. Daňové zákony: úplná znění platná k 1. 1. 2013. Praha: Grada, 2013, sv. ISBN 978-80-247-4643-2.

NEŠČÁKOVÁ, L. - JAKUBKA, J. Zákoník práce 2013 v praxi: komplexní průvodce s řešením problémů : [právní stav k 1.1.2013]. Praha: Grada, 2013, sv. Právo pro praxi. ISBN 978-80-247-4629-6.

PILÁTOVÁ, J. et. al. Daňová evidence 2013: komplexní řešení problematiky daňové evidence pro OSVČ : daň z přidané hodnoty, daň silniční, daň z nemovitostí, sociální pojištění, zdravotní pojištění. Olomouc: Anag, 2013, sv. Daně (Anag). ISBN 978-80-7263-772-0.

SPIRIT, M. Pracovní právo a právo sociálního zabezpečení v ČR. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 414 s. ISBN 978-807-3801-892.

VYBÍHAL, V. et al. Mzdové účetnictví 2013: praktický průvodce : [zásadní změny v předpisech k 1.1.2013]. Praha: Grada, 2013, sv. Účetnictví a daně. ISBN 978-80-247-4627-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. František Sejkora

Ústav podnikové ekonomiky a managementu

Datum zadání bakalářské práce:

1. října 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 4. 2014

Radka Horná

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Františku Sejkorovi za odbornou pomoc, cenné rady, ochotu a čas, které mi při zpracování této bakalářské práce věnoval.

Také bych ráda poděkovala rodině za trpělivost a podporu při psaní této práce.

ANOTACE

Bakalářská práce je věnována komparaci dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti oproti příjmům z podnikání a ze samostatně výdělečné činnosti. Teoretická část vymezuje základní pojmy týkající se pracovněprávních a obchodněprávních vztahů, daň fyzických osob, zdravotní a sociální pojištění. Praktická část porovnává daňového zatížení závislé činnosti oproti OSVČ a jeho vliv na čistý příjem poplatníka.

KLÍČOVÁ SLOVA

Daň, daň z příjmů fyzických osob, základ daně, zdravotní a sociální pojištění, slevy na dani

TITLE

Tax burden of dependent activity versus sole proprietorship

ANNOTATION

The bachelor thesis is devoted to the income tax of natural persons from dependent activity and from business and other self-employment activities. The theoretical part describes basic terms related labour-law and commercial-law relations, income tax, health and social insurance. The practical part compares tax burden of dependent activity versus sole proprietorship and its impact on net income.

KEYWORDS

Taxes, income tax, tax base, health and social insurance, tax credits

OBSAH

ÚVOD	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.1 ZÁVISLÁ PRÁCE	13
1.1.1 Závislá činnost.....	14
1.1.2 Agenturní zaměstnávání	14
1.2 NELEGÁLNÍ PRÁCE	15
1.2.1 „Švarcsystém“	15
1.3 PODNIKÁNÍ	16
1.4 INSPEKCE PRÁCE	16
1.4.1 Kontrola nelegálního zaměstnávání v ČR	18
1.5 KONKRÉTNÍ ROZSUDKY	19
1.5.1 Rozsudek č. 1 – výpověď a následná možnost práce jako osoba samostatně výdělečně činná	19
1.5.2 Rozsudek č. 2 – zpětné doměření daně z příjmů fyzických osob	20
2 DAŇ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	22
2.1 PŘEDMĚT DANĚ.....	22
2.2 PŘÍJMY ZE ZÁVISLÉ ČINNOSTI A FUNKČNÍCH POŽITKŮ.....	22
2.2.1 Veřejné zdravotní pojištění	24
2.2.2 Pojistné na sociální zabezpečení	24
2.3 PŘÍJMY Z PODNIKÁNÍ A Z JINÉ SAMOSTATNÉ VÝDĚLEČNÉ ČINNOSTI	25
2.3.1 Veřejné zdravotní pojištění	27
2.3.2 Pojistné na sociální zabezpečení	27
3 VÝPOČET DAŇOVÉ POVINNOSTI	30
3.1 ZÁKLAD DANĚ	30
3.2 SRÁŽKOVÁ DAŇ	30
3.3 SAZBA DANĚ	31
3.4 SLEVY NA DANI.....	31
3.5 ZÁLOHY DANĚ Z PŘÍJMŮ.....	32
3.6 DAŇOVÉ PŘÍZNÁNÍ.....	33
4 PRAKTICKÝ PŘÍKLAD.....	34
4.1 PŘEDSTAVENÍ FIRMY	34
4.2 POPLATNÍK S PŘÍJMEM 108 000 KČ/ROK.....	35
4.2.1 Výpočet daňové povinnosti – obchodněprávní vztah	35
4.2.2 Výpočet daňové povinnosti – pracovněprávní vztah.....	37
4.2.3 Porovnání daňového zatížení pracovněprávního a obchodněprávního vztahu.....	39
4.3 POPLATNÍK S PŘÍJMEM 312 000 KČ/ROK	41
4.3.1 Výpočet daňové povinnosti – obchodněprávní vztah.....	41
4.3.2 Výpočet daňové povinnosti – pracovněprávní vztah.....	43
4.3.3 Porovnání daňového zatížení pracovněprávního a obchodněprávního vztahu.....	44
4.4 POPLATNÍK S PŘÍJMEM 1 140 000 KČ/ROK	46
4.4.1 Výpočet daňové povinnosti – obchodněprávní vztah	46
4.4.2 Výpočet daňové povinnosti – pracovněprávní vztah.....	48
4.4.3 Porovnání daňového zatížení pracovněprávního a obchodněprávního poměru.....	49
4.5 KOMPARACE ZDANĚNÍ, NÁVRHY A DOPORUČENÍ	51
ZÁVĚR.....	56
POUŽITÁ LITERATURA	57

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Pokuty pro fyzické osoby.....	17
Tabulka 2: Pokuty pro právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby.....	18
Tabulka 3: Příjmy nevstupující do základu daně podle § 6 ZDP.....	23
Tabulka 4: Sazby pojistného pro zaměstnavatele a zaměstnance pro rok 2013.....	25
Tabulka 5: Výdaje stanovené procentem z příjmů od roku 2004.....	26
Tabulka 6: Sazby pojistného OSVČ pro rok 2013.....	28
Tabulka 7: Minimální a maximální vyměřovací základ OSVČ pro zdravotní a sociální pojištění v letech 2004 až 2013.....	29
Tabulka 8: Stanovení základu daně.....	30
Tabulka 9: Sazby daně z příjmu FO v letech 2004 - 2013.....	31
Tabulka 10: Slevy na dani od roku 2004.....	32
Tabulka 11: Výpočet daňové povinnosti/daňového bonusu.....	33
Tabulka 12: Daňová povinnost pana Nováka v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012.....	35
Tabulka 13: Daňová povinnost pana Nováka v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012 vyživujícího manželku a dvě děti.....	36
Tabulka 14: Zdravotní a sociální pojištění pana Nováka v obchodněprávním vztahu za rok 2013 a 2012.....	37
Tabulka 15: Daňová povinnost pana Nováka v pracovněprávním vztahu.....	38
Tabulka 16: Zdravotní a sociální pojištění pana Nováka v pracovněprávním vztahu.....	38
Tabulka 17: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Nováka.....	40
Tabulka 18: Daňová povinnost pana Soukala v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012.....	41
Tabulka 19: Daňová povinnost pana Soukala v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012 vyživujícího manželku a dvě děti.....	42
Tabulka 20: Zdravotní a sociální pojištění pana Soukala v obchodněprávním vztahu za rok 2013 a 2012.....	42
Tabulka 21: Daňová povinnost pana Soukala v pracovněprávním vztahu.....	43
Tabulka 22: Zdravotní a sociální pojištění pana Soukala v pracovněprávním vztahu.....	44
Tabulka 23: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Soukala.....	45
Tabulka 24: Daňová povinnost pana Koutného v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012.....	46
Tabulka 25: Daňová povinnost pana Koutného v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012 vyživujícího manželku a dvě děti.....	47
Tabulka 26: Zdravotní a sociální pojištění pana Koutného obchodněprávním vztahu za rok 2013 a 2012.....	47
Tabulka 27: Daňová povinnost pana Koutného v pracovněprávním vztahu po uplatnění slevy na manželku a daňového zvýhodnění.....	48
Tabulka 28: Zdravotní a sociální pojištění pana Koutného v pracovněprávním vztahu.....	49
Tabulka 29: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Koutného.....	50
Tabulka 30: Poplatník s příjmem 108 000 Kč za rok 2013.....	52
Tabulka 31: Poplatník s příjmem 312 000 Kč za rok 2013.....	53
Tabulka 32: Poplatník s příjmem 1 140 000 Kč za rok 2013.....	54

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Postavení Státního úřadu inspekce práce v hierarchické struktuře	17
Obrázek 2: Nelegální zaměstnávání v roce 2012	19
Obrázek 3: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Nováka	40
Obrázek 4: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Soukala.....	45
Obrázek 5: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Koutného.....	50
Obrázek 6: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 108 000 Kč za rok 2013.....	52
Obrázek 7: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 108 000 Kč za rok 2013 uplatňujícího slevu na manželku a daňové zvýhodnění	52
Obrázek 8: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 312 000 Kč za rok 2013.....	53
Obrázek 9: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 312 000 Kč za rok 2013 uplatňujícího slevu na manželku a daňové zvýhodnění	53
Obrázek 10: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 1 140 000 Kč za rok 2013....	54
Obrázek 11: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 1 140 000 Kč za rok 2013 uplatňujícího slevu na manželku a daňové zvýhodnění	54

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

Afs	Řízení o kasačních stížnostech
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
Cdo	Dovolání ve věcech občanskoprávních a obchodních
č. j.	Číslo jednací
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DZD	Dílčí základ daně
FES	Fakulta ekonomicko-správní
FO	Fyzická osoba
Kč	Koruna česká
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
sp. zn.	Spisová značka
Sb.	Sbírka zákonů
SP	Sociální pojištění
VČ	Vedlejší činnost
VZ	Vyměřovací základ
ZoZ	Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
ZDP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů
ZD	Základ daně
ZP	Zdravotní pojištění

ÚVOD

S daněmi se v běžném životě setkává každý z nás. Jejich vliv vnímáme od konečné výše našeho příjmu až po zvýšení na cenách zboží a služeb. Konstrukce daní je poměrně složitá a ke zjednodušení nepřispívá ani jejich každoroční novelizace.

Daně jsou nezbytné pro fungování státu. Prostředky z nich získané stát využívá hlavně na financování funkcí státu, veřejné správy a na sociální transfery (starobní důchody, podpory v nezaměstnanosti, rodičovské příspěvky...).

Tato práce je zaměřena na daně z příjmů fyzických osob, zejména na příjmy zaměstnanců v porovnání k příjmům osob samostatně výdělečně činných. Sazba daně z příjmu fyzických osob daň činí 15 % a je upravena zákonem o daních z příjmů č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále ZDP). Kromě daně z příjmu jsou fyzické osoby povinny odvádět sociální a zdravotní pojištění.

Příjmy osob zaměstnaných v pracovněprávním vztahu se daní podle § 6 ZDP – příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky. Zaměstnanci dostávají zapláceno za práci, kterou vykonají pro svého zaměstnavatele.

Osoby, které chtějí mít při výkonu práce větší svobodu, nechtějí se řídit příkazy někoho jiného, mohou podnikat. Nejčastěji podnikají na základě živnostenského oprávnění. Takovéto osoby nazýváme osoby samostatně výdělečně činné a jejich příjmy se daní podle § 7 ZDP – příjmy z podnikání z jiné samostatné výdělečné činnosti.

Osoby samostatně výdělečně činné spolupracují s jinými právníckými či fyzickými osobami. V mnoha případech je obtížné rozlišit, co je závislá činnost a co je činnost samostatně výdělečně činná. V poslední době dochází často k výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah – k „švarcsystému“. Pro „zaměstnavatele“ je jednodušší vyplácet „zaměstnanci“ příjem, ze kterého si sám bude odvádět daň a zdravotní a sociální pojištění.

Cílem práce je prokázání výrazně vyššího daňového zatížení na straně zaměstnanců ve srovnání s osobami samostatně výdělečně činnými.

První kapitola bakalářské práce se zabývá teoretickým vymezením základních pojmů, které se vztahují k pracovním vztahům, zejména závislá práce, nelegální práce, podnikání a inspekce práce.

Druhá kapitola je zaměřena na daň z příjmů fyzických osob, hlavně na příjmy ze závislé činnosti a na příjmy ze samostatně výdělečné činnosti. S daní z příjmu fyzických osob souvisí i zdravotní a sociální pojištění.

Třetí kapitola naznačuje postup při výpočtu daňové povinnosti a odvodů zdravotního a sociálního pojištění.

Poslední kapitola této práce se věnuje komparaci zdanění závislé činnosti oproti samostatně výdělečné činnosti. Na třech příkladech je porovnána výše daňové povinnosti pracovněprávního vztahu oproti vztahu obchodněprávnímu. Výše čistého ročního příjmu, odvody státu, náklady firmy se liší u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Čistý roční příjem zaměstnance se zvyšuje, může-li uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění na vyživované děti.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Fyzická osoba si vydělává na živobytí nejčastěji dvěma způsoby, buď pracuje na základě pracovněprávního vztahu pro zaměstnavatele (jako zaměstnanec), nebo má příjmy z podnikání či jiné samostatně výdělečné činnosti (jako osoba samostatně výdělečně činná). Ani kombinace obou dvou způsobů se nevylučuje. Při rozhodování, jestli fyzická osoba bude pracovat pro zaměstnavatele či radši sama začne podnikat, musí zvážit své osobní schopnosti, dosavadní zkušenosti a v neposlední řadě i znalost oboru, ve kterém chce začít podnikat. OSVČ postupuje při podnikání vyšší riziko, ale zase získává svobodu a šanci většího výdělku.

Výdělek zaměstnance a OSVČ se liší způsobem výpočtu daňového základu a odvodů zdravotního a sociálního pojištění, což mnohdy značně ovlivní konečnou částku čistého příjmu fyzické osoby.

1.1 Závislá práce

Výkon závislé práce se týká největší části fyzických osob. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce můžeme považovat za základní právní předpis upravující vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem.

Závislá práce může být vykonávána výlučně v základním pracovněprávním vztahu. Mezi základní pracovněprávní vztahy patří pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr (dohoda o provedení práce, dohoda o provedení činnosti). [22]

Závislá práce podle § 2 ZP musí naplňovat současně znaky:

- a) práce je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance,
- b) práci vykonává zaměstnanec jménem zaměstnavatele,
- c) práce je konána podle pokynů zaměstnavatele,
- d) zaměstnanec práci vykonává osobně,
- e) závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu z dohod,
- f) zaměstnavatel musí hradit veškeré náklady související s výkonem závislé práce,
- g) zaměstnavatel nese odpovědnost,
- h) práce probíhá v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele či jiném dohodnutém místě. [22]

První čtyři výše uvedené znaky (§ 2, ods.1) závislou práci definují a můžeme je nazvat jako pojmové znaky závislé práce. Zbylé čtyři znaky (uvedené v § 2, odst. 2) určují podmínky, za kterých fyzická osoba vykonává závislou práci.

1.1.1 Závislá činnost

Příjem fyzických osob, které vykonávají závislou práci, se daní podle § 6 ZDP – příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky. Pojem závislá činnost není zcela totožný s pojmem závislá práce. Proto Ministerstvo financí vydalo pokyn č. D – 285, jehož účelem je vymezit hranice pro správný způsob zdanění příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Příjmy patřící do § 6 ZDP, které plynou poplatníkovi, mohou být i z jiného než pracovněprávního vztahu (občanskoprávní nebo obchodněprávní vztah). Rozhodující pro určení závislé činnosti je *„skutečnost, že není vykonávána nezávisle – pod vlastním jménem, na vlastní účet, s vlastní odpovědností poplatníka, ale naopak podle pokynů toho, kdo vyplácí odměnu za vykonanou práci (plátce).“* [7] Závislá činnost musí být závislá na osobě plátce.

Mezi nejčastější znaky indikující vztah závislé činnosti fyzické osoby a plátce příjmů patří:

- plátce příjmů ukládá úkoly, řídí a kontroluje fyzickou osobu,
- plátce nese odpovědnost za činnost fyzické osoby,
- fyzická osoba má k plátcí příjmu obdobné postavení jako zaměstnanec,
- odměna za práci se vypočítává na základě délky pracovní doby,
- materiál, pracovní pomůcky, stroje využívané fyzickou osobou jsou ve vlastnictví plátce,
- vztah mezi fyzickou osobou a plátcem příjmu je dlouhodobý a soustavný, popřípadě fyzická osoba vykonává činnost dlouhodobě pro jednoho plátce (sama nebo prostřednictvím spolupracující osoby). [7]

1.1.2 Agenturní zaměstnávání

Za závislou práci se považuje i dočasný výkon práce zaměstnance agentury práce pro jiného zaměstnavatele (uživatele) na základě pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti, kterou mezi sebou uzavřou agentura práce a zaměstnanec a na základě dohody mezi agenturou práce a uživatelem. Agentura může být fyzická nebo právnická osoba, která vystupuje jako zaměstnavatel. Agentura práce musí mít povolení generálního ředitelství Úřadu práce ke zprostředkování zaměstnání. [22]

Jedná se tedy o trojstranný pracovněprávní vztah mezi agenturou práce, agenturním zaměstnancem a uživatelem. Uživatel si zaměstnance pouze „pronajímá“ od agentury práce na určitou dobu. Uživatel přiděluje zaměstnanci agentury úkoly, řídí a kontroluje jeho práci, zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Mzdové a pracovní podmínky dočasně přiděleného zaměstnance by neměly být horší než podmínky srovnatelného zaměstnance. Mzda je ale zaměstnanci vyplácena zaměstnavatelem – agenturou práce. Maximální doba přidělení agenturního zaměstnance k výkonu práce u uživatele je jeden rok. Výjimku tvoří případy, kdy o to agenturu práce zaměstnanec sám požádá nebo jedná-li se o náhradu práce za zaměstnankyni, která čerpá mateřskou nebo rodičovskou dovolenou.

Agenturní zaměstnání mohou fyzické osoby využít jako dočasné řešení situace, kdy nemohou najít stabilní pracovní místo. Naopak pro uživatele je výhodné využívat agenturní zaměstnance v době dočasně zvýšené produkce.

1.2 Nelegální práce

Pojem nelegální práce je vymezen v zákoně č. 435/2002 Sb., o zaměstnanosti. Od 1. 1. 2012 se podle tohoto zákona nelegální prací rozumí:

- a) výkon závislé práce fyzické osoby mimo pracovněprávní vztah,
- b) výkon práce cizince bez povolení (nebo v rozporu s povolením) k zaměstnání, je-li podle zákona o zaměstnanosti vyžadováno,
- c) výkon práce cizince bez platného povolení k pobytu na území České republiky, je-li podle zvláštního právního předpisu vyžadováno. [20]

1.2.1 „Švarcsystém“

Pojmem „švarcsystém“ se rozumí zastření faktického pracovněprávního vztahu vztahem obchodněprávním. Jinými slovy práce fyzické osoby, vykonávající závislou práci podle § 2 zákoníku práce, je založena na základě smlouvy podle obchodního nebo občanského zákoníku (nejčastěji smlouva o obchodním zastoupení, mandátní smlouva, smlouva o zprostředkování, smlouva o dílo). Z pohledu pracovního práva se jedná o nelegální formu zaměstnávání. [11]

Zjednodušeně – osoby, které vykonávají ekonomickou činnost, nejsou skutečnými zaměstnanci, ale vystupují navenek jako podnikatelé. Vztah zaměstnavatel – zaměstnanec je nahrazen vztahem podnikatel – podnikatel. „Zaměstnanec – podnikatel“ může být pouze fyzická osoba (OSVČ), nejčastěji pracující na živnostenský list.

Legálnost „švarcsystému“ popírá zákoník práce.

„Závislá práce může být vykonávána výlučně v základním pracovněprávním vztahu, není-li upravena zvláštními právními předpisy“. [22]

„Zaměstnavatel má zajišťovat plnění svých úkolů především zaměstnanci v pracovním poměru.“ [22]

Pojem „švarcsystém“ se nikde v právních předpisech neuvádí, ale v České republice se objevuje zhruba od devadesátých let. „Zakladatelem švarcsystému“ je, dnes již bývalý podnikatel, Miroslav Švarc, který po revoluci začal podnikat ve stavebnictví. Tím, že využíval své pracovníky, které „zaměstnával“ prostřednictvím smlouvy o dílo, získal úspěch a náskok před konkurencí. Díky nulovým odvodům na pojištění v soutěžích předkládal výhodnější cenové nabídky a jeho pracovníci dostávali vyšší odměny.

1.3 Podnikání

Významná část fyzických osob není zaměstnána v pracovněprávním vztahu, ale podniká – ve výkonu své práce není na nikom závislá. Podnikání je upraveno obchodním zákoníkem.

„Podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku“.

„Podnikatelem podle tohoto zákona je:

- a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku,*
- b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,*
- c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,*
- d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.* [16]

Podnikat mohou fyzické i právnické osoby. Fyzické osoby nejčastěji podnikají na základě živnostenského oprávnění. Podnikající fyzickou osobu ve vztahu k daním a pojištění nazýváme osobu samostatně výdělečně činnou (OSVČ). OSVČ zodpovídá za správné odvody daní a sociálního a zdravotního pojištění a musí plnit další zákonem stanovené povinnosti, které se týkají daní a pojištění (vedení daňové evidence, případně podvojného účetnictví, splnění registrační povinnosti...).

1.4 Inspekce práce

Kontrolu pracovněprávních vztahů a pracovních podmínek provádí Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce. Jejich činnost vychází především ze zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. *„Zákon upravuje zřízení a postavení orgánů inspekce práce jako*

kontrolních orgánů na úseku ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek, působnost a příslušnost orgánů inspekce práce, práva a povinnosti při kontrole a sankce za porušení stanovených povinností.“ [21]

Oblastní inspektoráty spadají pod působnost příslušného Státního úřadu práce, který je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí. Státní úřad sídlí v Opavě.

Obrázek 1: Postavení Státního úřadu inspekce práce v hierarchické struktuře

Zdroj: [11]

Hlavním úkolem Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů je kontrola dodržování povinností plynoucích z pracovněprávních předpisů a předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Úřad i inspektoráty se dále zabývají poradenskou, konzultační a osvětovou činností.

Oblastní inspektoráty kontrolují u zaměstnavatelů dodržování povinností vyplývajících ze zákona o inspekci práce. Při zjištění nesrovnalostí jsou oprávněny ukládat pokuty.

Tabulka 1: Pokuty pro fyzické osoby

Přestupek	Pokuta do výše
Porušení zákazu diskriminace	1 000 000 Kč
Nezajištění rovného zacházení podle ZoZ	2 000 000 Kč
Zprostředkování zaměstnání bez povolení	100 000 Kč
Výkon nelegální práce	5 000 000 Kč
Umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 1 nebo 2 ZoZ	100 000 Kč
Nesplnění oznamovací povinnosti podle § 87 ZoZ	5 000 000 Kč
Umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 3 ZoZ	5 000 000 Kč

Zdroj: upraveno podle [20]

Tabulka 2: Pokuty pro právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby

Správní delikt	Pokuta do výše
Porušení zákazu diskriminace Nezajištění rovného zacházení podle ZoZ	1 000 000 Kč
Zprostředkování zaměstnání bez povolení Jiným způsobem porušení ZoZ nebo dobrých mravů při zprostředkování zaměstnávání	2 000 000 Kč
Umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 1 nebo 2 ZoZ	10 000 000 Kč (nejméně 250 000 Kč)
Nesplnění oznamovací povinnosti podle ZoZ Nevedení evidence stanovené ZoZ	100 000 Kč
Umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 3 ZoZ	10 000 000 Kč (nejméně 250 000 Kč)

Zdroj: upraveno podle [20]

V případě, že dojde ke zjištění zastřené pracovního vztahu („švarcsystému“), hrozí kromě pokuty fyzickým i právnickým osobám další finanční postihy. Finanční úřad zpětně doměří daň z příjmů včetně úroku a penále. Odvody budou také vymáhány z nezaplaceného sociálního a zdravotního pojištění.

Při kontrolách oblastní inspektoráty úzce spolupracují s dalšími složkami státní správy (živnostenské úřady, okresní správy sociální zabezpečení, úřady práce, Policie ČR...).

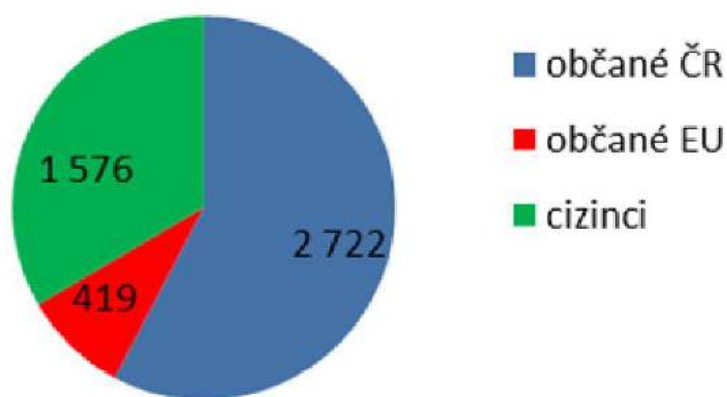
1.4.1 Kontrola nelegálního zaměstnávání v ČR

Kontrolní působnost úseku nelegální práce přešla na Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce 1. 1. 2012. Do té doby za kontrolu nelegální práce zodpovídaly úřady práce. [5]

V rámci své činnosti se kontroly inspektorátu práce zaměřují na různorodé oblasti – bezpečnost práce ve stavebnictví, kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi, psychosociální rizika při práci, kontroly dodržování pracovních předpisů agenturami práce... Jeden z hlavních úkolů inspektorátu práce v roce 2014 je kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců.

V roce 2012 oblastní inspektoráty práce provedly přes 30 000 kontrol nelegálního zaměstnávání. Bylo zjištěno 4 717 nelegálně pracujících osob, z toho nelegálně zaměstnaných občanů ČR bylo 2 722. Na základě provedených kontrol bylo uloženo za umožnění výkonu nelegální práce nebo za výkon nelegální práce 870 pokut v celkové výši 174 020 400 Kč. Dále necelé 2 000 pokut jsou v návrhu nebo v řízení. Z toho pouze 45 pokut v celkové výši 12 680 000 Kč bylo uloženo za zjištění „švarcsystému“. [12]

Zjišťování výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah tedy nebylo prioritním úkolem inspektorátu práce. Daleko častější případy byly výkon nelegální práce cizinci či souběh evidence uchazeče o zaměstnání a výkon nelegální práce. Při odhalování „švarcsystému“ se orgány práce zaměřovaly na případy, kde manuální práci vykonávaly vedle zaměstnanců OSVČ. Typickými případy byli pomocní dělníci na stavbách, pomocné síly v restauračních zařízeních nebo cizinci, kteří tímto způsobem obcházelí absenci povolení k zaměstnání na území ČR.

Obrázek 2: Nelegální zaměstnávání v roce 2012

Zdroj: [12]

1.5 Konkrétní rozsudky

Odhalení „švarcsystému“ bývá mnohdy značně obtížné. Důležité je, zda je vykonávána závislá práce nebo ne. Vždy závisí na konkrétním inspektorovi, případně konkrétním soudu, jak vyhodnotí danou situaci.

1.5.1 Rozsudek č. 1 – výpověď a následná možnost práce jako osoba samostatně výdělečně činná

Česká televize (žalovaná) roku 2002 zrušila místo řidiče, které žalobci zastávali. Žalobci nepřijali žádné z nabízených míst a stali se pro Českou televizi nadbyteční v důsledku přijetí organizační změny. Žalobci se domáhali zrušení výpovědi z pracovního poměru, jelikož jim Česká televize ještě v průběhu výpovědní lhůty nabízela, aby pro ni pracovali jako OSVČ. Podle žalobců žalovaná porušila zákoník práce a zákon o zaměstnanosti.

Případ byl několikrát posuzován soudem první a druhé instance, které shledávaly, že žalovaná je oprávněna rozvázat pracovní poměr s výpovědí pro nadbytečnost. Přeprava osob a

věcí podle soudů první a druhé instance nespádala pod úkoly nutné zajišťovat vlastními zaměstnanci. Bývalí zaměstnanci v tomto obchodněprávním vztahu vystupovali jako podnikatelé.

Nejvyšší soud 16. června 2011 rozhodl, že zrušení pracovních míst řidičů a následné uzavření rámcových smluv o přepravě osob a věcí s propuštěnými zaměstnanci není organizační změna. Podle Nejvyššího soudu rámcová smlouva o přepravě věcí a osob představuje simulovaný právní úkon (zastírající platnou pracovní smlouvu).

Žalobci, kteří začali pro Českou televizi pracovat jako externí řidiči na základě živnostenského oprávnění ke koncesované živnosti v oblasti dopravy, vykazovali některé znaky závislé práce:

- práce byla vykonávána podle rámcové smlouvy o přepravě osob a věcí, žalobci byli vázáni pokynem žalované,
- fakturována byla činnost s vozem, nikoliv provedení služby,
- přeprava je prováděna vozidly objednavatele, s jeho logem, objednavatel nese náklady na údržbu vozidla a pohonné hmoty, objednavatel má uzavřenou smlouvu o odpovědnosti za školu.

Skutečnosti, na kterých se strany domluvily, že řidiči:

- nemají určenou pracovní dobu,
- jsou úkolováni dispečinkem, ale jízdu musí provést až po obdržení objednávky
- jsou placeni za skutečné dílo,

označil Nejvyšší soud jako dohody o dalších podmínkách výkonu práce.

Nejvyšší soud zrušil předchozí soudní rozhodnutí a rozsudek vrátil k Městskému soudu v Praze. [8]

1.5.2   Rozsudek č. 2 – zpětné doměření daně z příjmů fyzických osob

Finanční úřad v Jindřichově Hradci (správce daně) zjistil během kontroly daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků v letech 2007 a 2008, že v letech 2004 zemědělský podnik AGRA Deštná, a.s. (stěžovatelka) neodváděl zálohy na daň z příjmu fyzických osob vyplácených třinácti osobám. Tyto osoby vykonávaly stěžovatelku zemědělské práce v obchodněprávním vztahu. Při výkonu práce byly povinny dbát jejích příkazů.

Podnik AGRA Deštná, a.s. nesouhlasil s tím, že Finanční ředitelství v Českých Budějovicích právní vztah posuzoval jinak ze strany zemědělského podniku (jako

pracovněprávní) a jinak ze strany jednotlivých osob samostatně výdělečně činných (jako obchodněprávní).

Nejvyšší správní soud žalobu zamítl. Podle závěru Nejvyššího správního soudu správce daně nehodnotil týž vztah jinak k stěžovatelce a jinak k osobám vykonávajícím pro ni zemědělské práce. Správce daně hodnotil vztah pouze v daňovém řízení se stěžovatelkou. Fyzické osoby vykonávající pro stěžovatelku zemědělské práce daň řádně přiznaly a k dalšímu prověření správce daně neshledal důvod.

„Stěžovatelka byla povinna srážet a odvádět zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti z částek vyplacených osobám, o kterých bylo zjištěno, že u stěžovatelky působí v závislé činnosti.„ Daňovou povinnost nelze přenášet na jiné osoby. Povinností zemědělského podniku bylo srážet a odvádět zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti. Nelze argumentovat, že jiné osoby za společnost splnily její daňovou povinnost. [9]

2 DAŇ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

Daň z příjmů fyzických osob patří mezi nejznámější a zároveň nejméně oblíbené daně, jelikož se týká prakticky všech ekonomicky aktivních obyvatel. Na tuto daň jsou kladeny vysoké nároky a i její konstrukce je poměrně složitá. Daň zohledňuje sociální postavení fyzických osob a podílí se na redistribuci příjmů společnosti, k čemuž využívá slevy na dani, daňové zvýhodnění či snížení daňového základu. Daň patří mezi přímé daně, což znamená, že ji fyzická osoba (poplatník) odvádí přímo finančnímu úřadu. Prostředky z daní využívá stát k financování veřejného sektoru. Daň z příjmů fyzických osob je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDP). Tento zákon upravuje příjmy fyzických i právnických osob.

2.1 Předmět daně

Fyzické osoby dosahují svých příjmů různými způsoby. Zákon rozděluje příjmy do pěti druhů předmětu daně. Každý z těchto pěti druhů příjmů označujeme jako dílčí základ daně. Daň se vztahuje na příjmy v peněžní i nepeněžní podobě (získaný např. směnou).

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou

- a) *příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6),*
- b) *příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7),*
- c) *příjmy z kapitálového majetku (§ 8),*
- d) *příjmy z pronájmu (§ 9),*
- e) *ostatní příjmy (§ 10). [3]*

Součet dílčích příjmů poplatníka za zdaňovací období (kalendářní rok) tvoří základ daně fyzických osob.

2.2 Příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků

Dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků se týká největšího počtu poplatníků. Zaměstnavatel, který vyplácí takovýto příjem (nejčastěji mzdu nebo plat), zodpovídá za splnění daňové povinnosti. Vystupuje jako plátce daně. Poplatníkem daně je zaměstnanec.

Příjem ze závislé činnosti je: „*příjem ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního vztahu, služebního nebo členského a obdobného poměru, v němž poplatník při výkonu práce plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce*“. Mezi příjmy dále patří například příjmy za

práci členů družstva, společníků a jednatelů s.r.o., příjmy za práci likvidátorů, odměny členů statutárních orgánů. [3]

Funkčními požitky se rozumí funkční platy, odměny za výkon funkce ve státních orgánech, orgánech obcí, jiných orgánech územní samosprávy, občanských a zájmových sdruženích...

Za příjmy ze závislé činnosti považujeme i nepeněžní plnění. Nepeněžní plnění mohou být:

- osvobozena zcela (hodnota ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů, odborný rozvoj zaměstnanců, hodnota stravování...),
- osvobozena do určité výše (poskytnutí zájezdu do 20 000 Kč za rok, penzijní připojištění hrazené zaměstnavatelem do výše 30 000 Kč...),
- nejsou osvobozena vůbec.

Dále mezi příjmy patří částky, o které je úhrada zaměstnance zaměstnavateli za poskytnutí práva, služby nebo věci, nižší než je cena účtovaná jiným osobám nebo cena určená zvláštním právním předpisem. Bezplatné poskytnutí auta zaměstnavatele zaměstnanci zvyšuje základ daně o 1% vstupní ceny. [3]

Tabulka 3: Příjmy nevstupující do základu daně podle § 6 ZDP

Příjmy, které nejsou předmětem daně	Příjmy osvobozené od daně
<i>Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (ZDP, § 6 odst. 7)</i>	<i>Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (ZDP, § 6 odst. 9)</i>
<ul style="list-style-type: none"> • náhrady cestovních výdajů do zákonem stanovené výše • hodnota osobních ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů, obuvi... • částky přijaté zaměstnancem od zaměstnavatele, které zaměstnanec vynaložil ze svého za zaměstnavatele • náhrady za opotřebení vlastního nářadí a předmětů potřebných pro výkon práce 	<ul style="list-style-type: none"> • nepeněžní plnění vynaložená zaměstnavatelem na odborný rozvoj zaměstnanců • hodnota stravování, nealkoholických nápojů (nepeněžní plnění) • nepeněžní plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům z fondu kulturních a sociálních potřeb, ze sociálního fondu • příspěvek zaměstnavatele na penzijní a životní pojištění (nejvýše do 30 tisíc Kč) • další zaměstnanecké benefity

Zdroj: upraveno podle [3]

Dílčí základ daně je hrubý příjem zaměstnance zvýšený o sociální a zdravotní pojištění zaměstnance, které platí zaměstnavatel (příjem x koeficient 1,34). V běžném životě tento příjem nazýváme superhrubá mzda. Výjimku tvoří příjem na základě dohody o provedení práce do 10 000 Kč, který se nezvyšuje o 34 %. [15]

Zaměstnavatel je ze zákona povinen hradit větší část zdravotního a sociálního pojištění zaměstnanců. Zaměstnavatel zodpovídá za správné a včasné odvedení pojistného.

2.2.1 Veřejné zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění je v České republice povinné pro každého. Plátcí zdravotního pojištění jsou pojištěnci (tj. zaměstnanci, OSVČ, osoby bez zdanitelných příjmů), zaměstnavatelé a stát. Stát hradí pojistné za děti, studenty, důchodce... Pojistné se odvádí zdravotní pojišťovně, u které je pojištěnec pojištěn. Každý pojištěnec má právo na výběr zdravotní pojišťovny. V současné době je v České republice sedm zdravotních pojišťoven.

„Vyměřovacím základem zaměstnance je úhrn příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob podle ZDP (§ 6 ZDP) a nejsou od této daně osvobozeny a které zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním.“ [19]

Zjednodušeně vyměřovacím základem zaměstnanců je jejich hrubá mzda. Do vyměřovacího základu se tedy zahrnují plnění v peněžní i nepeněžní formě a jiné výhody poskytnuté zaměstnavatelem zaměstnanci.

Výše pojistného je stanovena 13,5 % z vyměřovacího základu za rozhodné období. Rozhodné období, za které se platí zdravotní pojistné, je kalendářní měsíc. Pojistné se zaokrouhluje na koruny nahoru. 2/3 (9 % z vyměřovacího základu) pojistného je povinen hradit zaměstnavatel, zbylou 1/3 (4,5 % z vyměřovacího základu) také odvádí zaměstnavatel srážkou ze mzdy nebo platu zaměstnance, a to i bez jeho souhlasu. Pojistné je splatné od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce. [15]

Minimální vyměřovací základ - nejnižší částka, ze které je odváděno zdravotní pojištění, je minimální mzda (od 1. 8. 2013 - 8 500 Kč). Pokud je zaměstnanec zároveň OSVČ, kde odvádí alespoň minimální zálohy, minimální vyměřovací základ z příjmu od zaměstnavatele pro něj neplatí. Maximální vyměřovací základ není pro zaměstnance ani pro OSVČ pro rok 2013 až 2015 stanoven.

2.2.2 Pojistné na sociální zabezpečení

Pojistné na sociální zabezpečení spravuje Česká správa sociálního zabezpečení. Peníze vybrané ČSSZ se užívají na financování různých transferů (nemocenské dávky, důchody...).

Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje:

- pojistné na důchodové pojištění,
- pojištění na nemocenské pojištění,

- příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Pojistné na sociální zabezpečení je povinen z větší části hradit zaměstnavatel svým zaměstnancům. U zaměstnanců se sazba pojistné liší podle toho, zda se účastní důchodového spoření.

Tabulka 4: Sazby pojistného pro zaměstnavatele a zaměstnance pro rok 2013

<i>Sazby pojistného</i>	<i>celkem</i>	<i>na důchodové pojištění</i>	<i>na nemocenské pojištění</i>	<i>na státní politiku zaměstnanosti</i>
U zaměstnavatele	25,0 %	21,5 %	2,3 %	1,2 %
U zaměstnance , který není účasten důchodového spoření	6,5 %	6,5 %		
U zaměstnance , který je účasten důchodového spoření	3,5 %	3,5 %		
U zaměstnavatele (průměrný počet zaměstnanců nižší než 26 a sám si sazbu stanoví formou písemného oznámení)	26 %	21,5 %	3,3 %	1,2 %

Zdroj: upraveno podle [18]

Vyměřovací základ pro odvod pojištění na sociální zabezpečení je hrubá mzda zaměstnance. Rozhodné období je kalendářní měsíc. Pojistné odvádí zaměstnavatel za zaměstnance na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ). Splatnost pojistného je od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce. Pojistné se zaokrouhluje na koruny nahoru. [15]

Na rozdíl od zdravotního pojištění pro zaměstnance neplatí minimální vyměřovací základ pro pojistné na sociální zabezpečení.

Maximální vyměřovací základ je částka ve výši 48násobku průměrné mzdy, pro rok 2013 tedy částka 1 242 432 Kč. Z částky přesahující maximální vyměřovací základ, zaměstnavatel (za zaměstnance) ani sám zaměstnanec neodvádí pojistné na sociální zabezpečení. Pokud je zaměstnanec zaměstnán u více zaměstnavatelů a vyměřovací základ přesáhne maximální vyměřovací základ, vrací se zaměstnanci přeplatek na pojistném. Dotčeným zaměstnavatelům se odváděné pojistné nevrací. [18]

2.3 Příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti

Mezi „nezávislé příjmy“ patří široká skupina příjmů, které fyzická osoba (často podnikatel) získá svou činností, kterou provádí vlastním jménem na vlastní odpovědnost. Mezi příjmy z podnikání patří příjmy ze zemědělské výroby, ze živnosti a podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů v komanditní společnosti... Mezi příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti zahrnujeme příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví (autorské honoráře, příjmy z licencí, patentů), příjmy tlumočnicku,

lékařů, znalců, insolvenčního správce, příjmy z pronájmu majetku zařazeného v obchodním majetku... Fyzické osoby odpovídají za správné a včasné odvedení daně finančnímu úřadu.

Fyzické osoby, jež podnikají, mají několik možností jak stanovit dílčí základ daně:

- evidují své příjmy a výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, tj. vedou daňovou evidenci,
- evidují své příjmy, ale místo „skutečných“ výdajů uplatní výdaje procentem z příjmů („paušálem“), výše procenta se liší podle předmětu podnikání,
- požádají svého správce daně o stanovení daně paušální částkou,
- vedou účetnictví, jsou účetní jednotkou.

Poplatník příjmy a výdaje musí vykazovat. V účetnictví i v daňové evidenci se vedou záznamy o majetku a závazcích. Zjednodušení daňové evidence spočívá v tom, že daňová evidence obsahuje údaje o příjmech a výdajích, nikoliv o výnosech a nákladech. V účetnictví i daňové evidenci jsou dále vedeny údaje o majetku a závazcích. [14]

Pokud poplatník neuplatní výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení příjmu, může využít paušální výdaje. Poplatník v tomto případě nemusí vést daňovou evidenci ani účetnictví, čímž se mu značně zjednoduší administrativní povinnosti. Výdaje paušálem v sobě zahrnují všechny výdaje poplatníka na dosažení příjmu (nakoupený materiál, odpisy, spotřeba energií...).

Výše paušální daně se určí podle předpokládaných příjmů a výdajů. Poplatník, aby mohl uplatnit daň stanovenou paušální částkou, musí splnit řadu podmínek.

Tabulka 5: Výdaje stanovené procentem z příjmů od roku 2004

Druh příjmu	Paušální výdaj (% z příjmů)				Maximální výše výdaje
	do r. 2004	2005 - 2008	2009 - 2010	od r. 2011	od r. 2013
příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	50 %	80 %	80 %	80 %	-
příjmy ze živností řemeslných	25 %	60 %	80 %	80 %	-
příjmy z ostatních živností	25 %	50 %	60 %	60 %	-
příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů	25 %	40 %	40 %	40 %	800 000 Kč
příjmy z poskytnutí a užití práv	30 %	40 %	40 %	40 %	800 000 Kč
příjmy z výkonu nezávislého povolání	25 %	40 %	40 %	40 %	800 000 Kč
příjmy znalce, tlumočnicka, insolvenčního správce...	25 %	40 %	40 %	40 %	800 000 Kč
příjmy z pronájmu obchodního majetku	není definováno			30 %	600 000 Kč

Zdroj: vlastní vypracování podle jednotlivých ustanovení ZDP

Zdravotní a sociální pojištění si OSVČ na rozdíl od zaměstnanců musí odvádět samy. Vyměřovací základ OSVČ pro výpočet zdravotního a sociálního pojistného se určí z dílčího základu daně podle § 7. Jelikož vyměřovací základ pro sociální a zdravotní pojistné je často, zejména u drobných podnikatelů, poměrně nízký, jsou stanoveny minimální výše odvodů pojistného.

2.3.1 Veřejné zdravotní pojištění

OSVČ jsou povinny účastnit se zdravotního pojištění stejně jako zaměstnanci. Jak už bylo řečeno, vyměřovací základ se stanovuje odlišně pro zaměstnance a OSVČ. OSVČ platí pojistné formou záloh a doplatku pojistného. Sazba pojistného je 13,5 % jako u zaměstnanců, ale rozhodné období je kalendářní rok. OSVČ si je povinna sama vypočítat a odvést příslušné pojistné zdravotní pojišťovně.

„Vyměřovacím základem u OSVČ od roku 2006 je 50 % z příjmu z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení. [19]

Minimální vyměřovací základ se každým rokem mění. Určuje se jako 12násobek 50 % průměrné měsíční mzdy stanovené pro daný rok. Minimální vyměřovací základ pro OSVČ pro rok 2013 je 155 304 Kč. Zálohy OSVČ platí měsíčně. Minimální záloha na pojistné po zaokrouhlení je rovna částce 1 748 Kč. [6]

Pokud OSVČ je zároveň zaměstnancem a odvádí pojistné alespoň z minimální mzdy, nebo je-li za ni plátcem pojistného stát, minimální vyměřovací základ pro ni neplatí.

Maximální vyměřovací základ OSVČ, stejně jako u zaměstnanců, byl pro rok 2013 zrušen.

OSVČ platí zálohy pouze za měsíce, kdy vykonává samostatnou výdělečnou činnost. Pokud se OSVČ účastní nemocenského pojištění za celé kalendářní měsíce, kdy byla uznána pracovně neschopnou, zálohy také neodvádí. OSVČ musí podat zdravotní pojišťovně Přehled o platbě pojistného. Ten je povinna odevzdat do jednoho měsíce od dne, ve kterém měla podat daňové přiznání. Přehled slouží k výpočtu pojistného a doplatku/přeplatku za předchozí období. Na základě Přehledu o platbě pojistného se vypočtou zálohy na pojistné na další období. [6]

2.3.2 Pojistné na sociální zabezpečení

OSVČ jsou povinny, stejně jako zaměstnanci, se účastnit pojistného na sociální zabezpečení. Vyměřovací základ OSVČ je částka, kterou si sama určí, minimálně je to ale

částka 50 % daňového základu. [15] Rozhodné období je kalendářní rok. Rozlišujeme, zda fyzická osoba vykonává samostatnou výdělečnou činnost jako hlavní či vedlejší činnost.

OSVČ – vedlejší činnost

Samostatně výdělečná činnost se považuje za vedlejší, pokud OSVČ zároveň:

- vykonává zaměstnání, které zakládá na účasti na nemocenském pojištění,
- má nárok na výplatu invalidního důchodu,
- je jí přiznán starobní důchod,
- má nárok na rodičovský příspěvek nebo na peněžitou pomoc v mateřství,
- a další. [15]

OSVČ vykonávající hlavní činnost je povinna účastnit se důchodového pojištění. OSVČ, která vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, je povinna účastnit se důchodového pojištění, pokud její dílčí daňový základ z výdělečné činnosti dosáhl v kalendářním roce alespoň rozhodné částky, která pro rok 2013 činí 62 121 Kč. [1]

Tabulka 6: Sazby pojistného OSVČ pro rok 2013

<i>Sazby pojistného</i>	<i>celkem</i>	<i>na důchodové pojištění</i>	<i>na nemocenské pojištění</i>	<i>na státní politiku zaměstnanosti</i>
U OSVČ, která není účastna důchodového spoření	29,2 %	28,0 %		1,2 %
U OSVČ, která je účastna důchodového spoření	26,2 %	25,0 %	1,2 %	
U OSVČ, která je účastna nemocenského pojištění			2,3 %	

Zdroj: upraveno podle [18]

Minimální roční vyměřovací základ za rok 2013 je pro hlavní činnost 77 652 Kč, pro vedlejší činnost 31 068 Kč. Roční zálohy (za předpokladu, že se neúčastní důchodového spoření) tedy pro OSVČ hlavní jsou 1 890 Kč, pro OSVČ vedlejší 756 Kč. [6]

Pro OSVČ platí stejný maximální vyměřovací základ jako pro zaměstnance – 1 242 432 Kč pro rok 2013. Pokud vyměřovací základ OSVČ (případně úhrn vyměřovacích základů byla-li zároveň zaměstnancem) přesáhl maximální vyměřovací základ, sníží se o tuto přesahující částku nejdříve vyměřovací základ OSVČ a až poté vyměřovací základ zaměstnance.

Pojistné na sociální zabezpečení se platí formou měsíčních záloh a doplatku na OSSZ. Přehled o příjmech a výdajích se podává jedenkrát za kalendářní rok na ČSSZ, a to do jednoho měsíce ode dne, kdy mělo být přidáno daňové přiznání. Na základě přehledu se vypočítá doplatek/přeplatek OSVČ. Podle přehledu se stanoví výše záloh na následující rok.

Účast OSVČ na nemocenském pojištění je dobrovolná. Pokud se tak rozhodne přihlásit k účasti na nemocenském pojištění, minimální vyměřovací základ je 5 000 Kč za měsíc (odvede tedy 115 Kč měsíčně). Maximální vyměřovací základ pro placení nemocenského pojištění je vyměřovací základ OSVČ. [6]

Tabulka 7: Minimální a maximální vyměřovací základ OSVČ pro zdravotní a sociální pojištění v letech 2004 až 2013

			Minimální vyměřovací základ	Maximální vyměřovací základ
ZP – 13,5 %	VZ			
2013			155 304 Kč	
2012	50 %		150 822 Kč	1 809 864 Kč
2010	DZD		142 254 Kč	1 707 048 Kč
2008	(§7)		129 360 Kč	1 034 880 Kč
2006			111 805,5 Kč	
2004	40%		95 148 Kč	468 000 Kč
SP				
2013		hlavní činnost	77 652 Kč	1 242 432 Kč
29,2 %		vedlejší činnost	31 068 Kč	
		rozhodná částka pro VČ	62 121 Kč	
2012		hlavní činnost	75 420 Kč	1 206 576 Kč
29,2 %		vedlejší činnost	30 168 Kč	
		rozhodná částka pro VČ	60 329 Kč	
2010	50 %	hlavní činnost	71 136 Kč	1 707 048 Kč
29,2 %	DZD	vedlejší činnost	28 452 Kč	
	(§7)	rozhodná částka pro VČ	56 901 Kč	
2008		hlavní činnost	64 680 Kč	1 034 880 Kč
29,2 %		vedlejší činnost	25 872 Kč	
		rozhodná částka pro VČ	51 744 Kč	
2006		hlavní činnost	56 508 Kč	486 000 Kč
29,6 %		vedlejší činnost	22 608 Kč	
		rozhodná částka pro VČ	45 200 Kč	
2004	40%	hlavní činnost	40 416 Kč	486 000 Kč
29,6 %		vedlejší činnost	20 208 Kč	
		rozhodná částka pro VČ	40 410 Kč	

Zdroj: vlastní vypracování podle jednotlivých ustanovení zákona č. 589/1992 Sb. a zákona č. 592/1992 Sb.

3 VÝPOČET DAŇOVÉ POVINNOSTI

3.1 Základ daně

Základem daně z příjmů fyzických osob je součet dílčích příjmů poplatníka za zdaňovací období (kalendářní rok). Pokud prokazatelně vynaložené výdaje převyšují příjmy, může být dílčí základ daně podle § 7 nebo § 9 záporný (tzv. „daňová ztráta“). Záporné dílčí základy snižují příjmy podle § 7 – 10. Základ daně nemůže být nižší, než je dílčí základ daně ze závislé činnosti a funkčních požitků. Daňovou ztrátu či její část může poplatník uplatit v následujících 5 letech. [3]

Do základu daně se nezahrnují příjmy, které jsou vyňaty z předmětu daně, příjmy osvobozené a příjmy, z nichž se daň vybírá zvláštní sazbou daně (srážková daň).

Tabulka 8: Stanovení základu daně

příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky	
+ povinné pojistné placené zaměstnavatelem	
dílčí základ daně podle § 6	
příjmy z podnikání a jiné výdělečné samostatné výdělečné činnosti	
- výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů	
dílčí základ daně podle § 7	(kladný nebo záporný)
příjmy z kapitálového majetku	
dílčí základ daně podle § 8	
příjmy z pronájmu	
- výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů	
dílčí základ daně podle § 9	(kladný nebo záporný)
Ostatní příjmy	
- výdaje na dosažení příjmů (pouze podle druhu příjmů)	
dílčí základ daně podle § 10	
Σ DZD (§ 6 – 10)	Základ daně z příjmů fyzických osob (≥ DZD § 6)

Zdroj: upraveno podle [14]

3.2 Srážková daň

Výpočet daně z příjmu fyzických osob je často poměrně složitý. Pro zjednodušení se v některých případech daň vybírá zvláštní sazbou daně ze samostatného základu daně – tzv. srážková daň. Tyto příjmy se zdaňují zvláštní sazbou daně, která je ve většině případů stejná jako sazba daně fyzických osob – 15%. Takovéto příjmy se zdaňují přímo u zdroje a poplatník obdrží čistou částku – příjem očištěný od daně. Mezi příjmy podléhající srážkové daň patří příjmy do 5000 Kč od zaměstnavatele, u kterého zaměstnanec nepodepsal prohlášení k dani, příjmy za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu nebo televize nepřesáhnu-li

v kalendářním měsíci částku 7 000 Kč, výnosy z cenných papírů, výnosy z dluhopisů, odbytné u vojáků z povolání...

3.3 Sazba daně

Základ daně z příjmů fyzických osob se snižuje o nezdanitelnou část základu daně a odečitatelné položky. Základ se zaokrouhlí na sta dolů. Sazba daně takto upraveného základu daně činí 15%.

Nově od roku 2013 platí solidární zvýšení daně. Sazba solidární daně činí 7 % z kladného rozdílu mezi součtem příjmů podle § 6 a § 7 za zdaňovací období a 48násobkem průměrné mzdy (pro rok 2013 $48 * 25\,884\text{ Kč} = 1\,242\,432\text{ Kč}$). [3]

Tabulka 9: Sazby daně z příjmu FO v letech 2004 - 2013

Rok	Základ daně	Daň z příjmů FO		Ze základu
			Sazba daně	
2013	příjem nad 1 242 432 Kč (solidární zvýšení daně)		15 % + 7 %	roční příjem nad 1 242 432 Kč
2008 - 2012			15 %	
2007, 2006	0 – 121 200 Kč 121 200 Kč – 218 400 Kč 218 400 Kč – 331 200 Kč nad 331 200 Kč	14 544 Kč + 33 012 Kč + 61 212 Kč +	12 % 19 % 25 % 32 %	nad 121 200 Kč nad 218 400 Kč nad 331 200 Kč
2005, 2004	0 – 109 200 Kč 109 200 Kč – 218 400 Kč 218 400 Kč – 331 200 Kč nad 331 200 Kč	19 380 Kč + 38 220 Kč + 66 420 Kč +	15 % 20 % 25 % 32 %	nad 109 200 Kč nad 218 400 Kč nad 331 200 Kč

Zdroj: vlastní vypracování podle jednotlivých ustanovení ZDP

3.4 Slevy na dani

Vypočtenou daň může poplatník snížit o slevy na dani dle § 35ba a § 35c. Slevy zohledňují sociální postavení rodiny. Aby poplatník měl nárok na uplatnění jednotlivých slev, musí splnit podmínky podle ZDP.

Zcela specifické postavení mezi slevami má sleva na vyživované dítě. Poplatník má nárok na daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním v domácnosti. Je-li částka vypočtené daňové povinnosti záporná, stát vyplatí poplatníkovi zápornou částku ve formě daňového bonusu (a to až do výše 13 040 Kč na jedno vyživované dítě). Poplatník může tedy využít daňové zvýhodnění jako slevu na dani, daňový bonus či jejich kombinaci. Maximální výše daňového bonusu za zdaňovací období v roce 2013 činí 60 300 Kč. [3]

Od roku 2013 fyzická osoba, která má více zdrojů příjmů a součet základů daně podle § 7 a § 9, u kterých jsou výdaje stanoveny paušálem, činí více než 50 % celkového základu daně, nemůže využít slevu na manželku a daňové zvýhodnění. [3]

Tabulka 10: Slevy na dani od roku 2004

Slevy na dani	Roční sleva/daňové zvýhodnění			
	2004	2007	2010	2012, 2013
* na poplatníka	x	7 200 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
* na manželku	x	4 200 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
* na invaliditu 1. nebo 2. stupeň	x	1 500 Kč	2 520 Kč	2 520 Kč
3. stupeň		3 000 Kč	5 040 Kč	5 040 Kč
držitel ZTP/P		9 600 Kč	16 140 Kč	16 140 Kč
* soustavná příprava na budoucí povolání		2 400 Kč	4 020 Kč	4 020 Kč
* daňové zvýhodnění na vyživované dítě, žijící s poplatníkem v domácnosti	6 000 Kč	6 000 Kč	11 604 Kč	13 404 Kč

Zdroj: vlastní vypracování podle jednotlivých ustanovení ZDP

Slevy na dani bylo možné poprvé uplatnit v roce 2007. Do té doby daňovou povinnost snižovaly odečitatelné položky, položky nevstupující do základu daně a daňové zvýhodnění. Například sleva na poplatníka nahradila v roce 2007 odečitatelnou položku na poplatníka. V letech 2005, 2006 a 2007 manželé, zejména s rozdílnou výší příjmů, mohli využít společného zdanění manželů. Princip společného zdanění spočíval v tom, že se příjmy manželů sečetly a každý z manželů danil polovinu celkového příjmu. Rozdělením daňového základu se daň počítala pomocí nižší sazby daně. Sazba daně do roku 2007 byla progresivní. Jejím zrušením ztratilo společné zdanění manželů smysl.

3.5 Zálohy daně z příjmů

Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky se zdaňují každý měsíc formou zálohy na daň (kromě daně vybírané srážkou). Záloha se vypočte ze superhrubé mzdy zaokrouhlené na sta nahoru. U plátce, u kterého poplatník podepíše prohlášení k dani, může uplatnit měsíční slevu na poplatníka a případný daňový bonus. Poplatník může podepsat prohlášení pouze u jednoho plátce v měsíci.

Na rozdíl od zaměstnanců jsou OSVČ povinny si samy vypočítat a hradit daň z příjmu fyzických osob. Celková výše daně se stanoví za celé zdaňovací období. Aby OSVČ, jejichž daňová povinnost je poměrně vysoká, nemusely hradit celou daň za kalendářní rok najednou, platí průběžně zálohy.

Zálohy platí poplatník, jehož poslední známá daňová povinnost je rovna nebo větší než 30 000 Kč a dílčí základ z § 6 činí méně než 50 % celkového základu daně. Poplatník si zálohy sám vypočte podle § 38a. Zálohy se odvádějí podle výše poslední známé daňové povinnosti buď 2x nebo 4x za zdaňovací období. [3]

3.6 Daňové přiznání

Daňové přiznání musí podat každý poplatník, jehož základ daně přesáhl 15 000 Kč. Výjimku tvoří poplatníci, kteří mají příjem podle § 6 od jednoho nebo postupně více plátců a u všech podepsali prohlášení k dani podle § 38k, jejich ostatní příjmy podle § 7 až 10 nepřekročí 6 000 Kč. Daňové přiznání se podává za zdaňovací období. Do daňového přiznání se neuvádějí příjmy, které nejsou předmětem daně, osvobozené příjmy a příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou. Naopak v daňovém přiznání poplatník uvede položky snižující základ daně (hodnotu darů, penzijní připojištění, hodnotu hypotečních úvěrů...) a příjmy manželky, nepřesahující 68 000 Kč, aby mohl uplatnit slevu na manželku.

Poplatník, který má příjmy pouze podle § 6 ZDP a pobíral mzdu pouze od jednoho plátce daně, nebo postupně od více plátců daně a má podepsané prohlášení k dani podle § 38k, může do 15. února písemně požádat o provedení ročního zúčtování daně a daňového zvýhodnění posledního plátce daně. Plátce daně (zaměstnavatel) provede výpočet daně nejpozději do 31. března. Vznikne-li poplatníkovi přeplatek vyšší než 50 Kč, plátce daně jej vrátí poplatníkovi. Doplatek se od poplatníků nevybírání. [15]

V daňovém přiznání OSVČ vypočte svoji daňovou povinnost a uvede všechny odvedené zálohy na daň. Pokud je daňová povinnost vyšší než záloha na daň, musí poplatník zbylou částku daně doplatit, v opačném případě mu správce daně vrátí přeplatek. Daňové přiznání musí poplatník podat nejdéle do 3 měsíců od skončení zdaňovacího období. [23]

Tabulka 11: Výpočet daňové povinnosti/daňového bonusu

Základ daně (§ 5)	
- daňová ztráta (§ 5)	
- nezdanitelná část základu daně (§ 15)	
- odčitatelné položky (§ 34)	
Upravený základ daně	zaokrouhlen na sta dolů
	* 0,15
Daň před slevami	
- slevy na dani (§ 35ba)	
- daňové zvýhodnění (§ 35c)	
Daňová povinnost nebo daňový bonus	

Zdroj: vlastní vypracování podle [3]

4 PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na porovnání daňového zatížení zaměstnanců v pracovněprávním vztahu oproti osobám samostatně výdělečně činným. Na třech příkladech je porovnáno, kolik poplatník odvádí na daních a zákonném pojistném v případě, že je ve společnosti zaměstnán a v případě, že se společností spolupracuje na základě smlouvy podle obchodního zákoníku (jako osoba samostatně výdělečně činná). Zároveň je znázorněno, jak konečnou výši příjmu ovlivní, když poplatníci uplatní slevu na manželku a dvě nezletilé vyživované děti.

Od roku 2013 poplatník, jehož dílčí daňový základ daně, u kterého byly uplatněny paušální výdaje, je vyšší než 50 % celkového základu daně, nemůže snížit daň slevou na manželku a využít daňové zvýhodnění. Proto je spočítáno, jak by vypadala daňová povinnost jednotlivých poplatníků spolupracujících s firmou jako OSVČ v roce 2012.

Pro zaměstnance by v našem případě byl výpočet daňové povinnosti a čistého příjmu v roce 2013 stejný jako v roce 2012. Pro objektivní porovnání předpokládáme, že poplatníci neuplatňují žádné položky snižující základ daně.

4.1 Představení firmy

Firma AXY s.r.o. je menší stavební firma, která sídlí v Pardubickém kraji. Zabývá se zejména stavbou rodinných domů a regenerací panelových domů. Zaměstnává 20 zaměstnanců – 10 zedníků a 10 technickohospodářských pracovníků. Řadu řemeslníků, kteří jsou potřeba nárazově – elektrikáře, klempíře, tesaře a v případě vyšší poptávky externí zedníky, firma zajišťuje subdodavatelsky. Firma AXY s.r.o. se snaží co nejvíce minimalizovat své finanční výdaje. Proto kromě 20 vlastních zaměstnanců firma „nelegálně zaměstnává“ i další tři osoby na základě smlouvy o dílo. Tyto osoby spolupracují s firmou AXY s.r.o. nejméně jeden rok a využívají movitý majetek firmy (náradí, služební vozidlo, služební telefon). Na základě smlouvy o dílo se zúčastněné strany vzájemně dohodly. Každý z těchto poplatníků má odlišnou výši příjmu. Pan Novák vykonává pro firmu nejjednodušší práce, proto se jeho měsíční mzda blíží minimální mzdě. Příjem pana Soukala je zhruba na úrovni průměrné mzdy v České republice. Příjem třetího poplatníka, pana Koutného, výrazně převyšuje celorepublikový průměr. Každý z poplatníků uplatňuje paušální výdaje. Sazba paušálu je odlišná, jelikož má každý jiný druh příjmu.

4.2 Poplatník s příjmem 108 000 Kč/rok

Václav Novák pracuje pro firmu AXY s.r.o. jako pomocný zedník. Firma AXY s.r.o. má s Václavem Novákem uzavřenou smlouvu o dílo. V průměru za měsíc Václav Novák inkasuje od stavební firmy 9 000 Kč, ze kterých si musí sám odvádět sociální a zdravotní pojištění. Celkový roční příjem pana Nováka dosáhl výše 108 000 Kč.

4.2.1 Výpočet daňové povinnosti – obchodněprávní vztah

Základ daně u pana Nováka je tvořen dílčím základem podle § 7. Jelikož pan Novák provozuje řemeslnou činnost, výdaje uplatňuje paušálem. Výše paušálu odpovídá 80 % z příjmů.

Pokud pan Novák je bezdětný, jeho daňová povinnost v roce 2012 stejná – nulová.

DZD podle § 7: 108 000 Kč – 0,8 * 108 000 Kč = **21 600 Kč**

Tabulka 12: Daňová povinnost pana Nováka v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012

	2013	2012
DZD podle § 7	21 600 Kč	21 600 Kč
Celkem ZD	21 600 Kč	21 600 Kč
Zaokrouhlený upravený ZD	21 600 Kč	21 600 Kč
Daň podle § 16 (15 %)	+ 3 240 Kč	+ 3 240 Kč
- sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
Doplatek (+)/přeplatek (-) daně	0 Kč	0 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Pan Novák uplatňuje v roce 2013 pouze slevu na poplatníka. Od roku 2013 jako OSVČ vykazující výdaje paušálem podle § 35ca ZDP nemůže uplatnit daňové zvýhodnění a slevu na manželku. Daňovou povinnost tedy neovlivní, jestli pan Novák vyživuje ve společné domácnosti manželku a dvě děti.

V roce 2012 neplatil § 35ca ZDP, OSVČ vykazující výdaje paušálem mohla v roce 2012 uplatnit daňové zvýhodnění a slevu na manželku. Pokud pan Novák vyživoval ve společné domácnosti manželku a dvě děti, daň neplatil a byl mu vyplacen daňový bonus.

Tabulka 13: Daňová povinnost pana Nováka v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012 vyživujícího manželku a dvě děti

	2013	2012
DZD podle § 7	21 600 Kč	21 600 Kč
Celkem ZD	21 600 Kč	21 600 Kč
Zaokrouhlený upravený ZD	21 600 Kč	21 600 Kč
Daň podle § 16 (15 %)	+ 3 240 Kč	+ 3 240 Kč
- sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
- sleva na manželku	-	- 24 840 Kč
Daň po slevách	0 Kč	0 Kč
- daňové zvýhodnění (2 vyživované děti)	-	- 2 * 13 404 Kč
Doplatek (+)/přeplatek (-) daně	0 Kč	- 26 808 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Tím, že Václav Novák s firmou AXY s.r.o. pouze spolupracuje, mu vzniká povinnost si vypočítat a odvést ZP a SP. Jelikož skutečný vyměřovací základ je příliš nízký, musí pan Novák odvádět pojistné z minimálního vyměřovacího základu pro ZP a SP. Pojistné se zaokrouhluje na koruny nahoru.

Sazby pojistného byly v roce 2012 stejné roku 2013. Minimální vyměřovací základy byly v roce 2012 nepatrně nižší oproti roku 2013.

Skutečný vyměřovací základ pro ZP a SP: $0,5 * \text{příjmy podle § 7}$

$$0,5 * 21\,600 \text{ Kč} = \mathbf{10\,800 \text{ Kč}}$$

minimální vyměřovací základ pro ZP	>	skutečný vyměřovací základ
rok 2013: 155 304 Kč	>	10 800 Kč
rok 2012: 150 822 Kč	>	10 800 Kč
minimální vyměřovací základ pro SP	>	skutečný vyměřovací základ
rok 2013: 77 652 Kč	>	10 800 Kč
rok 2012: 75 420 Kč	>	10 800 Kč

Tabulka 14: Zdravotní a sociální pojištění pana Nováka v obchodněprávním vztahu za rok 2013 a 2012

	2013		2012	
Výpočet ZP	155 304 Kč * 0,135	20 967 Kč	150 822 Kč * 0,135	20 361 Kč
Výpočet SP	77 652 Kč * 0,292	22 675 Kč	75 420 Kč * 0,292	22 023 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Celkový roční příjem pana Nováka v obchodněprávním vztahu nízký, jelikož je povinen odvádět poměrně vysoké odvody na zdravotním a sociálním pojištění. V roce 2013 celkový čistý roční příjem pana Nováka neovlivní, jestli vyživuje ve společné domácnosti manželku a dvě děti.

Čistý příjem v roce 2013 v obchodněprávním vztahu:

$$108\ 000\ \text{Kč} - 0\ \text{Kč} - 20\ 967\ \text{Kč} - 22\ 675\ \text{Kč} = \mathbf{64\ 358\ \text{Kč}}$$

Příjem bezdětného pana Nováka byl v roce 2012 obdobný příjmu roku 2013.

Pokud ale žije ve společné domácnosti s manželkou bez vlastních příjmů a dvěma vyživovanými dětmi, jeho čistý roční příjem byl v roce 2012 vyšší téměř o polovinu..

Čistý příjem v roce 2012 v obchodněprávním vztahu:

$$108\ 000\ \text{Kč} - 0\ \text{Kč} - 20\ 361\ \text{Kč} - 22\ 023\ \text{Kč} = \mathbf{65\ 616\ \text{Kč}}$$

Čistý příjem v roce 2012 (vyživovaná manželka a dvě děti):

$$108\ 000\ \text{Kč} + 26\ 808\ \text{Kč} - 20\ 361\ \text{Kč} - 22\ 023\ \text{Kč} = \mathbf{92\ 424\ \text{Kč}}$$

4.2.2 Výpočet daňové povinnosti – pracovněprávní vztah

Pokud by pan Novák byl zaměstnán ve firmě AXY s.r.o. jako její zaměstnanec, výše daně z příjmů a sociálního a zdravotního pojištění by se lišila.

Základ daně v tomto případě tvoří dílčí základ podle § 6 - roční mzda pana Nováka navýšena o sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem.

Pokud má pan Novák manželku bez vlastních zdanitelných příjmů a dvě vyživované děti, může uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění. Jelikož jeho základ daně je nízký, sleva na manželku jeho daňovou povinnost neovlivní. Panu Nováku je vyplacen daňový bonus na dvě vyživované děti.

DZD podle § 6: $108\ 000\ \text{Kč} * 1,34 = \mathbf{144\ 720\ \text{Kč}}$

Tabulka 15: Daňová povinnost pana Nováka v pracovněprávním vztahu

	Bezdětný	Manželka 2 děti
DZD podle § 6	144 720 Kč	144 720 Kč
Celkem ZD	144 720 Kč	144 720 Kč
Zaokrouhlený upravený ZD	144 700 Kč	144 700 Kč
Daň podle § 16 (15 %)	+ 21 705 Kč	+ 21 705 Kč
- sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
- sleva na manželku	-	- 24 840 Kč
Daň po slevách	0 Kč	0 Kč
- daňové zvýhodnění (2 vyživované děti)	-	- 2 * 13 404 Kč
Doplatek (+)/přeplatek (-) daně	0 Kč	- 26 808 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

V pracovněprávním vztahu je povinen zaměstnavatel zaměstnanci z větší části hradit zdravotní a sociální pojištění. V následující tabulce je spočítáno, kolik zaplatí pan Novák celkem na zdravotním a sociálním pojištění a kolik za něj na pojistném zaplatí jeho zaměstnavatel.

Tabulka 16: Zdravotní a sociální pojištění pana Nováka v pracovněprávním vztahu

Pan Novák		
ZP	108 000 Kč * 0,045	4 860 Kč
SP	108 000 Kč * 0,065	7 020 Kč
Firma AXY s.r.o.		
ZP	108 000 Kč * 0,09	9 720 Kč
SP	108 000 Kč * 0,25	27 000 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Čistý příjem v pracovněprávním vztahu v roce 2013:

$$108\,000\text{ Kč} - 0\text{ Kč} - 4\,860\text{ Kč} - 7\,020\text{ Kč} = \mathbf{96\,120\text{ Kč}}$$

Čistý příjem v pracovněprávním vztahu v roce 2013 (vyživovaná manželka a dvě děti):

$$108\,000\text{ Kč} + 26\,808\text{ Kč} - 4\,860\text{ Kč} - 7\,020\text{ Kč} = \mathbf{122\,928\text{ Kč}}$$

4.2.3 Porovnání daňového zatížení pracovněprávního a obchodněprávního vztahu

Obchodněprávní vztah pro pana Nováka není výhodný. Přestože jeho daňový základ je poměrně nízký a neplatí daň z příjmů fyzických osob, jeho odvody na sociální a zdravotní pojištění jsou poměrně vysoké. To je způsobeno tím, že pan Novák, kvůli nízkému skutečnému vyměřovacímu základu, je povinen odvádět pojistné z minimálních vyměřovacích základů pro zdravotní a sociální pojištění.

Pro pana Nováka je výhodnější varianta pracovněprávního vztahu.

Pokud pan Novák žije ve společné domácnosti s manželkou bez vlastních příjmů a dvěma dětmi, jeho čistý roční příjem je dvojnásobný příjmu z obchodněprávního vztahu. To je způsobeno tím, že jako OSVČ uplatňující výdaje stanovené paušálem, nemůže uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění na dvě děti.

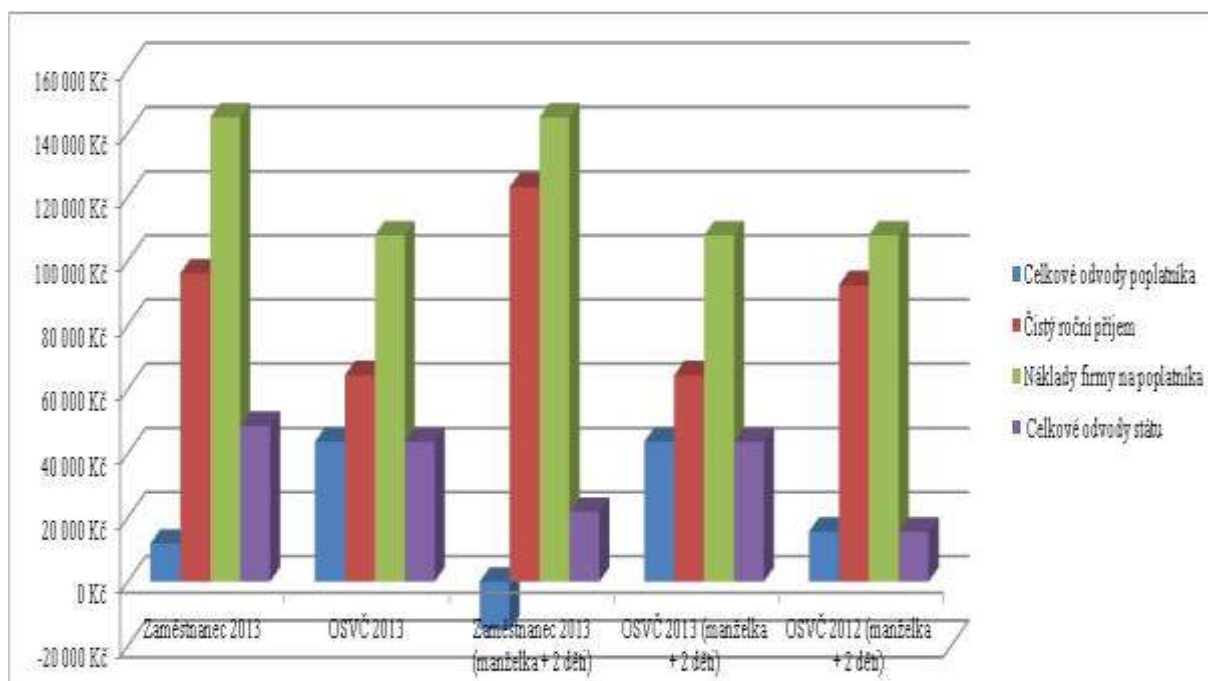
Oproti tomu pro společnost je jednodušší zaměstnat pana Nováka na základě smlouvy o dílo a nemuset mu hradit sociální a zdravotní pojištění.

Celkové daňové zatížení na poplatníka (bezdětného) je vyšší v pracovněprávním vztahu. Pokud ale poplatník vyživuje manželku a dvě děti, jeho celkové daňové zatížení je vyšší v obchodněprávním vztahu. To je způsobeno tím, že jako OSVČ uplatňující výdaje paušálem, nemůže uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění. Ještě loňský rok, kdy tyto slevy mohl uplatnit, jeho daňová povinnost byla výrazně nižší.

Tabulka 17: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Nováka

	Zaměstnanec bezdětný	OSVČ bezdětný	Zaměstnanec manželka 2 děti	OSVČ manželka 2 děti	OSVČ manželka 2 děti
	2013	2013	2013	2013	2012
Roční příjem	108 000 Kč	108 000 Kč	108 000 Kč	108 000 Kč	108 000 Kč
Celkové odvody poplatníka	11 880 Kč	43 642 Kč	- 14 928 Kč	43 642 Kč	15 576 Kč
Daňové zatížení poplatníka (odvody poplatníka/hrubý příjem)	11,0 %	40,4 %	- 13,8 %	40,4 %	14,4 %
Čistý roční příjem	96 120 Kč	64 358 Kč	122 928 Kč	64 358 Kč	92 424 Kč
Náklady firmy na poplatníka	144 720 Kč	108 000 Kč	144 720 Kč	108 000 Kč	108 000 Kč
Celkové odvody státu	48 600 Kč	43 642 Kč	21 792 Kč	43 642 Kč	15 576 Kč
Celkové daňové zatížení (celkové odvody státu /hrubý příjem poplatníka)	45,0 %	40,4 %	20,2 %	40,4 %	14,4 %

Zdroj: vlastní vypracování

Obrázek 3: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Nováka

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Poplatník s příjmem 312 000 Kč/rok

Josef Soukal podniká v oboru realitní činnosti v roce. Firma AXY s.r.o. je jediným klientem pana Soukala. Průměrně každý měsíc pan Soukal fakturuje společnosti částku 26 000 Kč, tedy 312 000 Kč za rok. Pan Soukal je povinen si sám hradit sociální a zdravotní pojištění.

4.3.1 Výpočet daňové povinnosti – obchodněprávní vztah

Základ daně pana Soukala je tvořen pouze dílčím základem podle § 7. Pan Soukal nevykazuje skutečné výdaje, ale uplatní výdaje stanovené paušální částkou, která v případě neřemeslných živností dosahuje výše 60 % příjmů.

Pokud je pan Soukal bezdětný, výše daně je nulová v roce 2013 stejně jako v roce 2012.

DZD podle § 7: 312 000 Kč – 0,6 * 312 000 Kč = **124 800 Kč**

Tabulka 18: Daňová povinnost pana Soukala v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012

	2013	2012
DZD podle § 7	124 800 Kč	124 800 Kč
Celkem ZD	124 800 Kč	124 800 Kč
Zaokrouhlený upravený ZD	124 800 Kč	124 800 Kč
Daň podle § 16 (15 %)	+ 18 720 Kč	+ 18 720 Kč
- sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
Doplatek (+)/přeplatek (-) daně	0 Kč	0 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Pan Soukal nemůže uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění podle § 35ca. Výše daňové povinnosti nezmění, když pan Soukal bude vyživovat manželku bez vlastních příjmů a dvě děti.

Pokud pan Soukal žije ve společné domácnosti s manželkou a dvěma dětmi, jeho daňová povinnost v roce 2012 byla nižší. V roce 2012 neplatil § 35ca. Panu Soukalovi by byl vyplacen daňový bonus na dvě vyživované děti.

Tabulka 19: Daňová povinnost pana Soukala v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012 vyživujícího manželku a dvě děti

	2013	2012
DZD podle § 7	124 800 Kč	124 800 Kč
Celkem ZD	124 800 Kč	124 800 Kč
Zaokrouhlený upravený ZD	124 800 Kč	124 800 Kč
Daň podle § 16 (15 %)	+ 18 720 Kč	+ 18 720 Kč
- sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
- sleva na manželku	-	- 24 840 Kč
Daň po slevách	+ 18 720 Kč	0 Kč
- daňové zvýhodnění (2 vyživované děti)	-	- 2* 13 404 Kč
Doplatek (+)/přeplatek (-) daně	+ 18 720 Kč	- 26 808 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Josef Soukal je povinen si sám spočítat a odvést zdravotní a sociální pojištění. Vyměřovací základ pro ZP a SP je v roce 2013 i v roce 2012 nižší než minimální vyměřovací základ. Pojistné odvádí z minimálních vyměřovacích základů.

skutečný vyměřovací základ pro ZP a SP: $0,5 * \text{příjmy podle § 7}$

$$0,5 * 124\,800 \text{ Kč} = 62\,400 \text{ Kč}$$

minimální vyměřovací základ pro ZP	>	skutečný vyměřovací základ
rok 2013: 155 304 Kč	>	62 400 Kč
rok 2012: 150 822 Kč	>	62 400 Kč
minimální vyměřovací základ pro SP	>	skutečný vyměřovací základ
rok 2013: 77 652 Kč	>	62 400 Kč
rok 2012: 75 420 Kč	>	62 400 Kč

Tabulka 20: Zdravotní a sociální pojištění pana Soukala v obchodněprávním vztahu za rok 2013 a 2012

	2013		2012	
Výpočet ZP	155 304 Kč * 0,135	20 967 Kč	150 822 Kč * 0,135	20 361 Kč
Výpočet SP	77 652 Kč * 0,292	22 675 Kč	75 420 Kč * 0,292	22 023 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Čistý příjem za rok 2013 neovlivní, jestli pan Soukal žije ve společné domácnosti s manželkou bez vlastních příjmů a dvěma dětmi.

Čistý příjem za rok 2013 pana Soukala z obchodněprávního vztahu tedy činí:

$$312\,000\text{ Kč} - 0\text{ Kč} - 20\,967 - 22\,675\text{ Kč} = \mathbf{268\,358\text{ Kč}}$$

Čistý příjem pana Soukala v roce 2012 by byl obdobný roku 2013.

Pokud mohl uplatňovat v roce 2012 slevu na manželku a daňové zvýhodnění, jeho čistý roční příjem by byl o více než 25 000 Kč vyšší oproti příjmu z roku 2013.

Čistý příjem v roce 2012 v obchodněprávním vztahu:

$$312\,000\text{ Kč} - 0\text{ Kč} - 20\,361\text{ Kč} - 22\,023\text{ Kč} = \mathbf{269\,616\text{ Kč}}$$

Čistý příjem v roce 2012 (vyživovaná manželka a dvě děti):

$$312\,000\text{ Kč} + 26\,808\text{ Kč} - 20\,361\text{ Kč} - 22\,023\text{ Kč} = \mathbf{296\,424\text{ Kč}}$$

4.3.2 Výpočet daňové povinnosti – pracovněprávní vztah

Kdyby byl pan Soukal zaměstnán ve firmě AXY s.r.o. jako její zaměstnanec, výše daně z příjmu fyzických osob i výše odvodů na zdravotní a sociální pojištění by byla odlišná.

Základ daně v tomto případě tvoří dílčí základ podle § 6, který tvoří roční mzda navýšená o sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem.

Pokud má pan Soukal manželku, která nemá vlastní příjmy, a dvě vyživované děti, jeho daňová povinnost se sníží. Na dvě vyživované děti mu bude vyplacen daňový bonus.

DZD podle § 6: $312\,000\text{ Kč} * 1,34 = \mathbf{418\,080\text{ Kč}}$

Tabulka 21: Daňová povinnost pana Soukala v pracovněprávním vztahu

	Bezdětný	Manželka 2 děti
DZD podle § 6	418 080 Kč	418 080 Kč
Celkem ZD	418 080 Kč	418 080 Kč
Zaokrouhlený upravený ZD	418 000 Kč	418 000 Kč
Daň podle § 16 (15 %)	+ 62 700 Kč	+ 62 700 Kč
- sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
- sleva na manželku	-	- 24 840 Kč
Daň po slevách	+ 37 860 Kč	13 020 Kč
- daňové zvýhodnění (2 vyživované děti)	-	- 2* 13 404 Kč
Doplatek (+)/přeplatek (-) daně	+ 37 860 Kč	- 13 788 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Z příjmů ze závislé činnosti je zaměstnavatel povinen odvádět zdravotní a sociální pojištění.

Tabulka 22: Zdravotní a sociální pojištění pana Soukala v pracovněprávním vztahu

Pan Soukal		
ZP	312 000 * 0,045	14 040 Kč
SP	312 000 * 0,065	20 280 Kč
Firma AXY s.r.o.		
ZP	312 000 Kč * 0,09	28 080 Kč
SP	312 000 Kč * 0,25	78 000 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Čistý příjem v pracovněprávním vztahu v roce 2013:

$$312\ 000\ \text{Kč} - 37\ 860\ \text{Kč} - 14\ 040\ \text{Kč} - 20\ 280\ \text{Kč} = \mathbf{239\ 820\ \text{Kč}}$$

Čistý příjem v pracovněprávním vztahu v roce 2013 (vyživovaná manželka a dvě děti):

$$312\ 000\ \text{Kč} + 13\ 788\ \text{Kč} - 14\ 040\ \text{Kč} - 20\ 280\ \text{Kč} = \mathbf{291\ 468\ \text{Kč}}$$

4.3.3 Porovnání daňového zatížení pracovněprávního a obchodněprávního vztahu

Pokud je pan Soukal bezdětný, nejvýhodnější je pro něj obchodněprávní vztah. Ačkoli z obchodněprávního vztahu odvádí zákonné pojistné z minimálních vyměřovacích základů, jeho daňová povinnost je vyšší v pracovněprávním vztahu.

Za předpokladu, že pan Soukal vyživuje manželku a dvě děti, je pro něj výhodnější pracovněprávní vztah. V obchodněprávním vztahu nemůže jako OSVČ vykazující paušální výdaje, uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění na dvě děti.

V roce 2012 OSVČ vykazující paušální výdaje mohla uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění. Z následující tabulky vidíme, že tato varianta by byla výhodnější než pracovněprávní vztah.

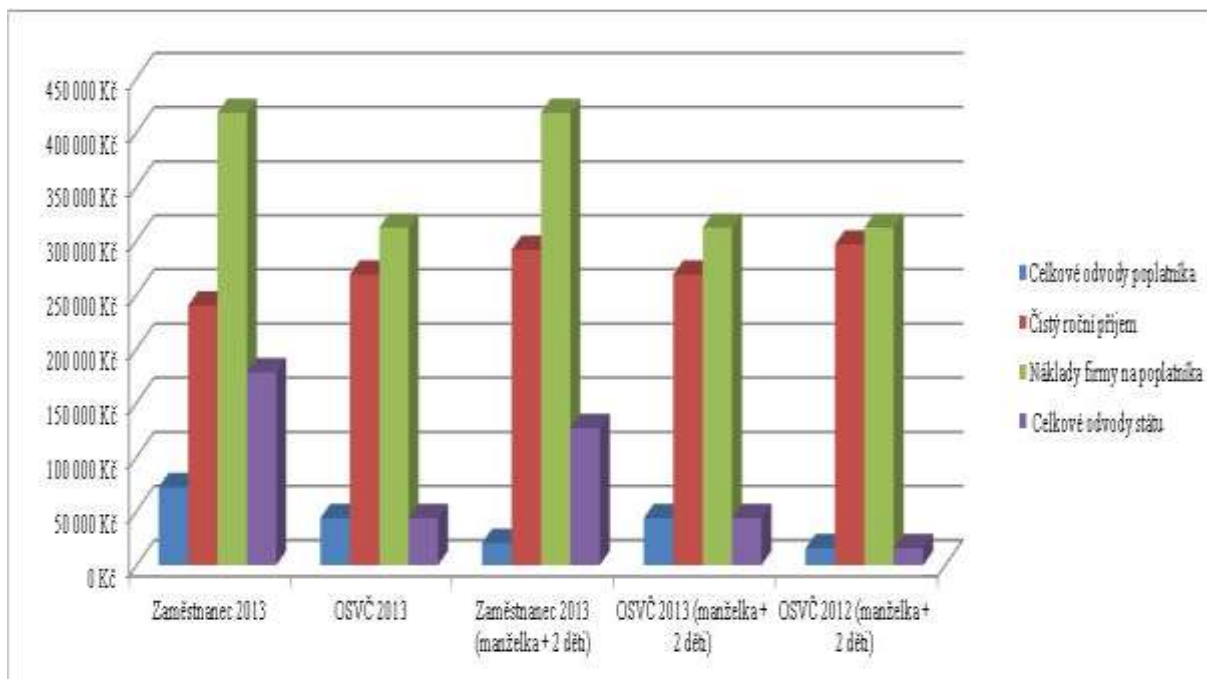
Firma zastřením pracovního poměru ušetří přes 100 000 Kč. Nejvíce na špatně zvolený obchodněprávní vztah doplácí stát, který tak přichází desítky tisíc korun. Daňové zatížení je nejvyšší v pracovněprávním vztahu. Pokud pan Soukal má manželku bez vlastních zdanitelných příjmů a dvě vyživované děti, celková daňová povinnost byla nejvyšší v pracovněprávním vztahu, kdy zaměstnavatel je povinen hradit za něj větší část zákonného

pojištění. Naopak v roce 2012, kdy neplatil § 35ca, byly jeho celkové odvody jednoznačně nejnižší.

Tabulka 23: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Soukala

	Zaměstnanec bezdětný 2013	OSVČ bezdětný 2013	Zaměstnanec manželka 2 děti 2012	OSVČ Bezdětný 2013	OSVČ manželka 2 děti 2012
Roční příjem	312 000 Kč	312 000 Kč	312 000 Kč	312 000 Kč	312 000 Kč
Celkové odvody poplatníka	72 180 Kč	43 642 Kč	20 532 Kč	43 642 Kč	15 576 Kč
Daňové zatížení (odvody poplatníka/hrubý příjem)	23,1 %	14,0 %	6,6 %	14,0 %	5,0 %
Čistý roční příjem	239 820 Kč	268 358 Kč	291 468 Kč	268 358 Kč	296 424 Kč
Náklady firmy na poplatníka	418 080 Kč	312 000 Kč	418 080 Kč	312 000 Kč	312 000 Kč
Celkové odvody státu	178 260 Kč	43 642 Kč	126 612Kč	43 642 Kč	15 576 Kč
Celkové daňové zatížení (celkové odvody státu /hrubý příjem poplatníka)	57,1 %	14,0 %	40,6 %	14,0 %	5,0 %

Zdroj: vlastní vypracování

Obrázek 4: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Soukala

Zdroj: vlastní zpracování

4.4 Poplatník s příjmem 1 140 000 Kč/rok

Petr Koutný pracuje pro firmu AXY s.r.o. jako externí architekt. Jeho příjem výrazně převyšuje předchozí dva poplatníky. Jeho zdanitelné příjmy za rok 2013 dosáhly výše 1 140 000 Kč. Ze svého příjmu odvádí daň z příjmu a sociální a zdravotní pojištění.

4.4.1 Výpočet daňové povinnosti – obchodněprávní vztah

Základ daně u pana Koutného je tvořen pouze dílčím základem podle § 7. Pan Koutný uplatňuje paušální výdaje, které u nezávislých povolání činí 40 %. Limit výdajů, které si může pan Koutný odečíst, je 800 000 Kč

Pokud je pan Koutný bezdětný, jeho daňová povinnost v roce 2012 je stejná.

DZD podle § 7: $1\,140\,000\text{ Kč} - 0,4 * 1\,140\,000\text{ Kč} = 684\,000\text{ Kč}$

$0,4 * 1\,140\,000 = 456\,000\text{ Kč} < 800\,000\text{ Kč}$

Tabulka 24: Daňová povinnost pana Koutného v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012

	2013	2012
DZD podle § 7	684 000 Kč	684 000 Kč
Celkem ZD (§ 15)	684 000 Kč	684 000 Kč
Zaokrouhlený upravený ZD	684 000 Kč	684 000 Kč
Daň, podle § 16 (15 %)	+ 102 600 Kč	+ 102 600 Kč
- sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
Doplatek (+)/přeplatek (-) daně	+ 77 760 Kč	+ 77 760 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Pan Koutný, pracující jako OSVČ uplatňující paušální výdaje podle § 35ca ZDP, nemůže slevu na manželku ani daňové zvýhodnění uplatnit. Jeho příjem tedy neovlivní, jestli žije ve společné domácnosti s manželkou bez vlastních příjmů a dvěma vyživovanými dětmi.

Pokud pan Koutný žil v roce 2012 ve společné domácnosti s manželkou bez vlastních příjmů a dvěma vyživovanými dětmi, mohl uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění na dvě děti.

Tabulka 25: Daňová povinnost pana Koutného v obchodněprávním vztahu v roce 2013 a 2012 vyživujícího manželku a dvě děti

	2013	2012
DZD podle § 7	684 000 Kč	684 000 Kč
Celkem ZD	684 000 Kč	684 000 Kč
Zaokrouhlený upravený ZD	684 000 Kč	684 000 Kč
Daň podle § 16 (15 %)	+ 102 600 Kč	+ 102 600 Kč
- sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
- sleva na manželku	-	- 24 840 Kč
Daň po slevách	+ 77 760 Kč	-52 920 Kč
- daňové zvýhodnění (2 vyživované děti)	-	- 2 * 13 404 Kč
Doplatek (+)/přeplatek () daně	+ 77 760 Kč	+ 26 112 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Petr Koutný si ze svého příjmu odvádí sociální a zdravotní pojištění. Zdravotní pojištění i sociální pojištění se odvádí ze skutečného vyměřovacího základu.

skutečný vyměřovací základ pro ZP a SP: $0,5 * \text{příjmy podle § 7}$

$0,5 * 684\,000 \text{ Kč} = \mathbf{342\,000 \text{ Kč}}$

minimální vyměřovací základ pro ZP	<	skutečný vyměřovací základ
rok 2013: 155 304 Kč	<	342 000 Kč
rok 2012: 150 822 Kč	<	342 000 Kč
minimální vyměřovací základ pro SP	<	skutečný vyměřovací základ
rok 2013: 77 652 Kč	<	342 000 Kč
rok 2012: 75 420 Kč	<	342 000 Kč

Tabulka 26: Zdravotní a sociální pojištění pana Koutného obchodněprávním vztahu za rok 2013 a 2012

	2013		2012	
Výpočet ZP	342 000 Kč * 0,135	46 170 Kč	342 000 Kč * 0,135	46 170 Kč
Výpočet SP	342 000 Kč * 0,292	99 864 Kč	342 000 Kč * 0,292	99 864 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

V roce 2013 příjem pana Koutného neovlivní, jestli je bezdětný nebo vyživuje manželku a dvě děti

Pokud pan Koutný byl bezdětný, jeho čistý roční příjem by byl přibližně stejný jako v roce 2013. Pokud ale mohl uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění, jeho čistý roční příjem byl vyšší o 50 000 Kč

Čistý příjem v roce 2013 v obchodněprávním vztahu:

$$1\,140\,000\text{ Kč} - 77\,760\text{ Kč} - 46\,170\text{ Kč} - 99\,864\text{ Kč} = \mathbf{916\,206\text{ Kč}}$$

Čistý příjem v roce 2012 v obchodněprávním vztahu:

$$1\,140\,000\text{ Kč} - 77\,760\text{ Kč} - 46\,170\text{ Kč} - 99\,864\text{ Kč} = \mathbf{916\,206\text{ Kč}}$$

Čistý příjem v roce 2012 (vyživovaná manželka a dvě děti):

$$1\,140\,000\text{ Kč} - 26\,122\text{ Kč} - 46\,170\text{ Kč} - 99\,864\text{ Kč} = \mathbf{967\,854\text{ Kč}}$$

4.4.2 Výpočet daňové povinnosti – pracovněprávní vztah

Kdyby pan Koutný byl zaměstnancem firmy AXY s.r.o., výpočet daně z příjmu a zákonného pojistného by byl odlišný.

Pokud pan Koutný žije ve společné domácnosti s manželkou bez vlastních příjmů a dvěma vyživovanými dětmi, jeho daňová povinnost je nižší.

DZD podle § 6: $1\,140\,000\text{ Kč} * 1,34 = \mathbf{1\,527\,600\text{ Kč}}$

Tabulka 27: Daňová povinnost pana Koutného v pracovněprávním vztahu po uplatnění slevy na manželku a daňového zvýhodnění

	Bezdětný	Manželka 2 děti
DZD podle § 6	1 527 600 Kč	1 527 600 Kč
Celkem ZD	1 527 600 Kč	1 527 600 Kč
Zaokrouhlený upravený ZD	1 527 600 Kč	1 527 600 Kč
Daň podle § 16 (15 %)	+ 229 140 Kč	+ 229 140 Kč
- sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
- sleva na manželku	-	- 24 840 Kč
Daň po slevách	+ 204 300 Kč	+ 179 460 Kč
- daňové zvýhodnění (2 vyživované děti)	-	- 2 * 13 404 Kč
Doplatek (+)/přeplatek (-) daně	+ 204 300 Kč	+ 152 652 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Zaměstnavatel hradí větší část sociálního a zdravotního pojištění zaměstnance a zodpovídá za správné odvedení pojistného.

Tabulka 28: Zdravotní a sociální pojištění pana Koutného v pracovněprávním vztahu

Pan Koutný		
ZP	1 140 000 Kč * 0,045	51 300 Kč
SP	1 140 000 Kč * 0,065	74 100 Kč
Firma AXY s.r.o.		
ZP	1 140 000 Kč * 0,09	102 600 Kč
SP	1 140 000 Kč * 0,25	285 000 Kč

Zdroj: vlastní vypracování

Čistý příjem v pracovněprávním vztahu v roce 2013:

1 140 000 Kč 204 300 Kč – 51 300 Kč – 74 100 Kč = **810 300 Kč**

Čistý příjem v pracovněprávním vztahu v roce 2013 (vyživovaná manželka a dvě děti):

1 140 000 Kč 152 652 Kč – 51 300 Kč – 74 100 Kč = **861 948 Kč**

4.4.3 Porovnání daňového zatížení pracovněprávního a obchodněprávního poměru

Obchodněprávní vztah je pro obě strany výhodnější. Pokud je pan Koutný bezdětný, jeho čistý příjem z obchodněprávního vztahu je o více než 100 000 Kč vyšší oproti pracovněprávnímu vztahu.

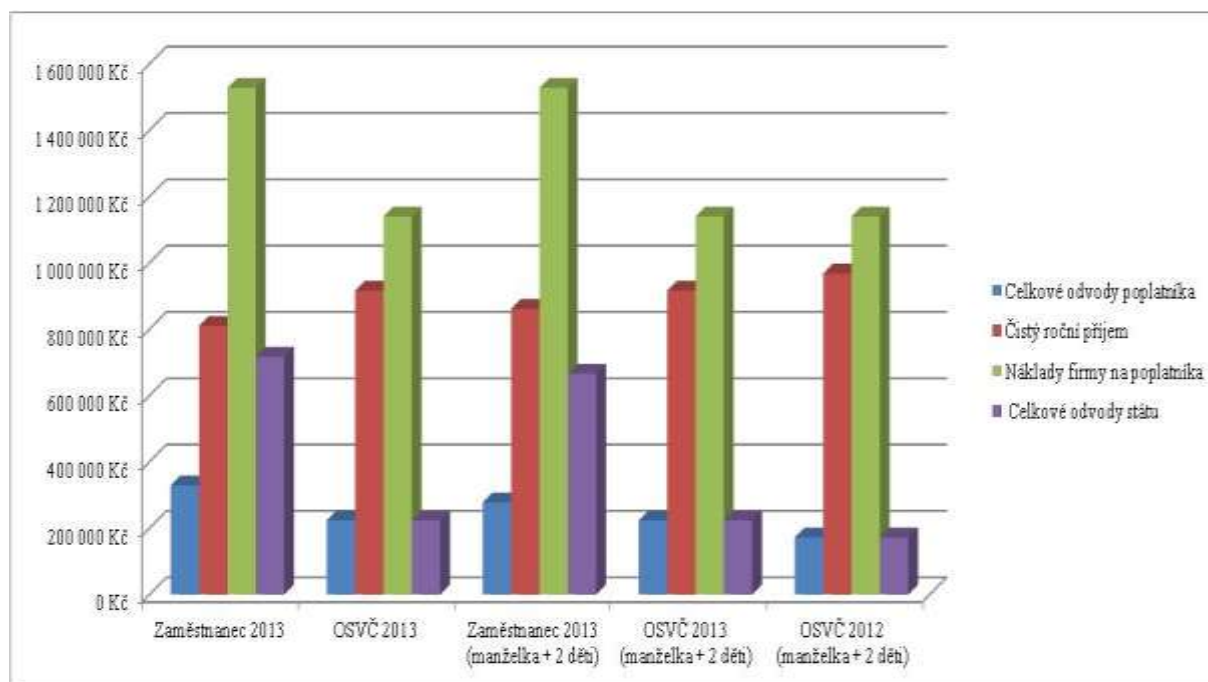
Firma AXY s.r.o. ušetří téměř 500 000 Kč, když bude s panem Koutným spolupracovat na základě obchodněprávního vztahu.

Špatně zvolený právní vztah má negativní dopad na státní finance. Z tabulky je vidět, že daňové zatížení v pracovněprávním vztahu výrazně převyšuje daňové zatížení obchodněprávního vztahu. Celkové odvody za zaměstnance jsou tvořeny daní z příjmů fyzických osob a zdravotním a sociálním pojištěním, které hradí zaměstnavatel i zaměstnanec. Daňová povinnost zaměstnance se snižuje uplatněním slev na dani (sleva na manželku a daňové zvýhodnění), pokud splní podmínky daně na uplatnění slev. Základ daně OSVČ je výrazně nižší než základ daně zaměstnance, a tedy i jeho odvody na daních a zákonném pojištění jsou nižší než celkové odvody za zaměstnance.

Tabulka 29: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Koutného

	Zaměstnanec bezdětný	OSVČ bezdětný	Zaměstnanec manželka 2 děti	OSVČ Bezdětný	OSVČ manželka 2 děti
	2013	2013	2012	2013	2012
Roční příjem	1 140 000 Kč	1 140 000 Kč	1 140 000 Kč	1 140 000 Kč	1 140 000 Kč
Celkové odvody poplatníka	329 700 Kč	223 794 Kč	278 052 Kč	223 794 Kč	172 146 Kč
Daňové zatížení (odvody poplatníka/hrubý příjem)	28,9 %	19,6 %	24,4 %	19,6 %	15,1 %
Čistý roční příjem	810 300 Kč	916 206 Kč	861 948 Kč	916 206 Kč	967 854 Kč
Náklady firmy na poplatníka	1 527 600 Kč	1 140 000 Kč	1 527 600 Kč	1 140 000 Kč	1 140 000 Kč
Celkové odvody státu	717 300 Kč	223 794 Kč	665 652 Kč	223 794 Kč	172 146 Kč
Celkové daňové zatížení (celkové odvody státu /hrubý příjem poplatníka)	62,9 %	19,6 %	58,4 %	19,6 %	15,1 %

Zdroj: vlastní vypracování

Obrázek 5: Komparace obchodněprávního a pracovněprávního vztahu pana Koutného

Zdroj: vlastní zpracování

4.5 Komparace zdanění, návrhy a doporučení

Jednotliví poplatníci mohou s firmou AXY spolupracovat na základě obchodněprávního vztahu (jako osoby samostatně výdělečně činné) nebo být jejími zaměstnanci. Příjem OSVČ se daní podle § 7 ZDP – příjem z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Pracovníci pracující jako osoby samostatně výdělečně činné jsou si povinni sami vypočítat a odvést zdravotní a sociální pojištění. Příjem zaměstnanců podléhá dani podle § 6 ZDP – příjem ze závislé činnosti a funkční požitky. Zaměstnavatel je povinen hradit větší část zdravotního a sociálního pojištění. Pokud žije zaměstnanec ve společné domácnosti s manželkou, která nemá vlastní příjmy, a dvěma vyživovanými dětmi, může uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění, čímž se jeho daňová povinnost sníží.

Od roku 2013 platí § 35ca, podle něhož poplatník, jehož dílčí daňový základ daně, u kterého byly uplatněny paušální výdaje, je vyšší než 50% celkového základu daně, nemůže snížit daň slevou na manželku a využít daňové zvýhodnění. Toto omezení znevýhodňuje zejména OSVČ s nižším příjmem, které žijí ve společné domácnosti s manželkou bez vlastních příjmů a vyživovanými dětmi.

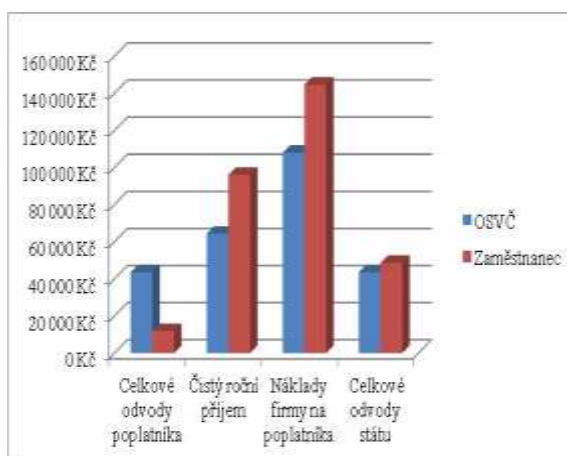
Pro zjednodušení jsou nyní porovnány u jednotlivých poplatníků pouze varianty zdanění, které jsou možné v roce 2013 – obchodněprávní vztah, pracovněprávní vztah a pracovněprávní vztah po uplatnění slev.

Obchodněprávní poměr byl nejméně výhodný pro poplatníka s nejnižším příjmem, 9 000 Kč za měsíc. Jeho čistý příjem z obchodněprávního vztahu negativně ovlivnily vysoké odvody na sociálním a zdravotním pojištění, které, jelikož měl nízký vyměřovací základ, musel odvést z minimálních vyměřovacích základů pro zdravotní a sociální pojištění. Za předpokladu, že by jako zaměstnanec uplatňoval slevu na manželku a daňové zvýhodnění na 2 děti, byl by jeho příjem z pracovněprávního vztahu téměř dvojnásobný příjmu z obchodněprávního vztahu.

Tabulka 30: Poplatník s příjmem 108 000 Kč za rok 2013

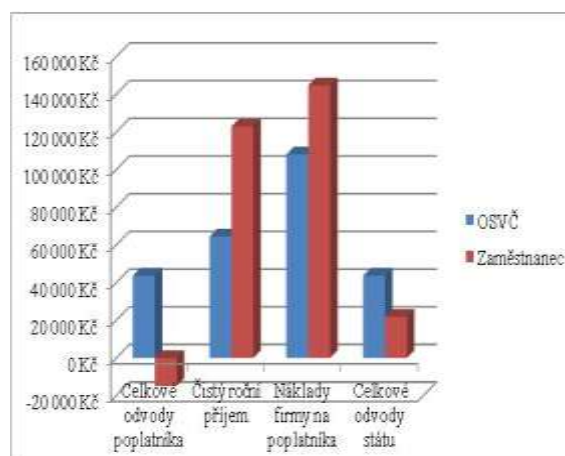
	OSVČ bezdětný 2013	Zaměstnanec bezdětný 2013	OSVČ manželka 2 děti 2013	Zaměstnanec manželka 2 děti 2013
Celkové odvody poplatníka	43 642 Kč	11 880 Kč	43 642 Kč	- 14 928 Kč
Čistý roční příjem	64 358 Kč	96 120 Kč	64 358 Kč	122 928 Kč
Daňové zatížení poplatníka	40,4 %	11,0 %	40,4 %	- 13,8 %
Náklady firmy na poplatníka	108 000 Kč	144 720 Kč	108 000 Kč	144 720 Kč
Celkové odvody státu	43 642 Kč	48 600 Kč	43 642 Kč	21 792 Kč
Celkové daňové zatížení	40,4 %	45,0 %	40,4 %	20,2 %

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 6: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 108 000 Kč za rok 2013

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 7: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 108 000 Kč za rok 2013 uplatňujícího slevu na manželku a daňové zvýhodnění

Zdroj: vlastní zpracování

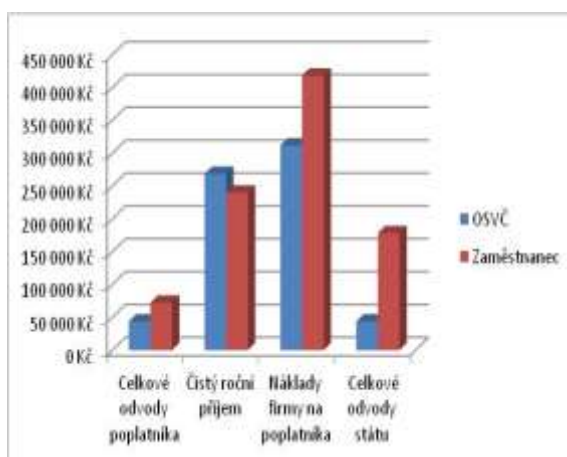
Pro poplatníka s příjmem 26 000 Kč je výhodnější obchodněprávní vztah. Ačkoli zdravotní a sociální pojištění jako OSVČ odvádí z minimálních vyměřovacích základů, jeho celkové odvody v pracovněprávním vztahu jsou vyšší.

Pokud poplatník vyživuje ve společné domácnosti manželku a dvě děti, výhodnější je pro něj varianta pracovněprávního vztahu. Jako zaměstnanec může uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění, čímž se jeho daňová povinnost sníží.

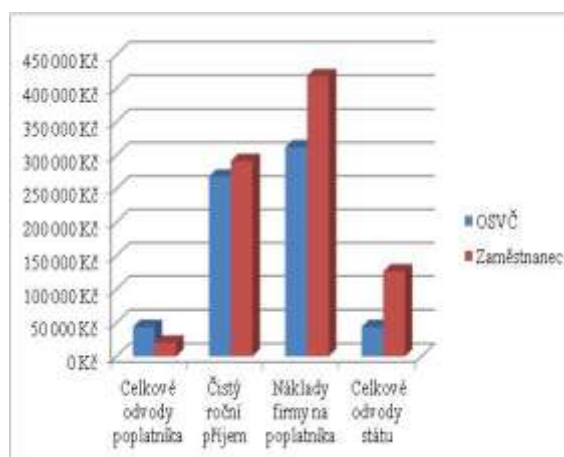
Tabulka 31: Poplatník s příjmem 312 000 Kč za rok 2013

Roční příjem	OSVČ bezdětný 2013	Zaměstnanec bezdětný 2013	OSVČ manželka 2 děti 2013	Zaměstnanec manželka 2 děti 2013
Celkové odvody poplatníka	43 642 Kč	72 180 Kč	43 642 Kč	20 532 Kč
Čistý roční příjem	268 358 Kč	239 820 Kč	268 358 Kč	291 468 Kč
Daňové zatížení poplatníka	14,0 %	23,1 %	14,0 %	6,6 %
Náklady firmy na poplatníka	312 000 Kč	418 080 Kč	312 000 Kč	418 080 Kč
Celkové odvody státu	43 642 Kč	178 260 Kč	43 642 Kč	126 612 Kč
Celkové daňové zatížení	14,0 %	57,1 %	14,0 %	40,6 %

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 8: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 312 000 Kč za rok 2013

Obrázek 9: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 312 000 Kč za rok 2013 uplatňujícího slevu na manželku a daňové zvýhodnění

Zdroj: vlastní zpracování

Zdroj: vlastní zpracování

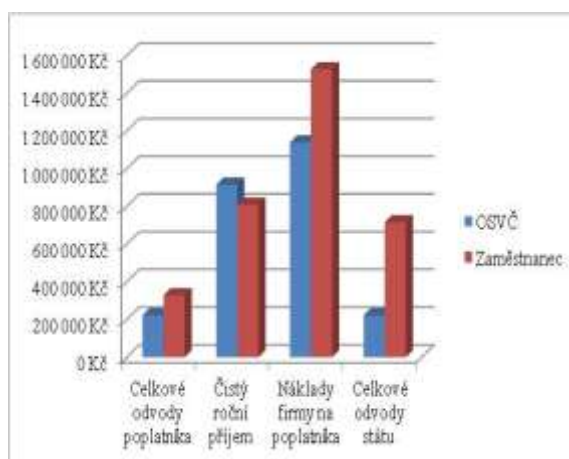
Pro poplatníka s nejvyšším příjmem, 1 140 000 Kč za rok, je jednoznačně nejvýhodnější varianta obchodněprávního vztahu. Příjmy obchodněprávního vztahu převyšují o 100 000 pracovněprávní vztah.

Pokud by poplatník mohl uplatňovat slevu na manželku a daňové zvýhodnění na dvě vyživované děti, daňové zatížení pracovněprávního vztahu se sníží. Ačkoliv v obchodněprávním vztahu poplatník nemůže uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění, obchodněprávní vztah pro něj stále zůstává nejvýhodnější variantou.

Tabulka 32: Poplatník s příjmem 1 140 000 Kč za rok 2013

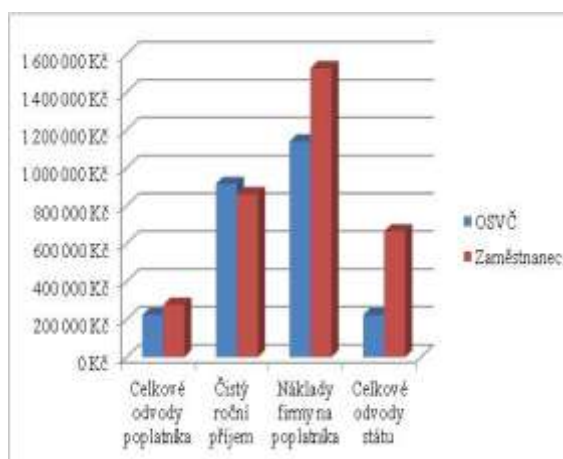
	OSVČ 2013	Zaměstnanec 2013	OSVČ manželka 2 děti 2013	Zaměstnanec manželka 2 děti 2013
Celkové odvody poplatníka	223 794 Kč	329 700 Kč	223 794 Kč	278 052 Kč
Čistý roční příjem	916 206 Kč	810 300 Kč	916 206 Kč	861 948 Kč
Daňové zatížení poplatníka	19,6 %	28,9%	19,6 %	24,4 %
Náklady firmy na poplatníka	1 140 000 Kč	1 527 600 Kč	1 140 000 Kč	1 527 600 Kč
Celkové odvody státu	223 794 Kč	717 300 Kč	223 794 Kč	665 652 Kč
Celkové daňové zatížení	19,6 %	62,9 %	19,6 %	58,4 %

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 10: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 1 140 000 Kč za rok 2013

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 11: Varianty daňové povinnosti poplatníka s příjmem 1 140 000 Kč za rok 2013 uplatňujícího slevu na manželku a daňové zvýhodnění

Zdroj: vlastní zpracování

Pro firmu AXY s.r.o. bylo výhodné zaměstnat pracovníky na základě smlouvy o dílo, jelikož za ně nemusí platit sociální a zdravotní pojištění, čímž dosáhne značných finančních úspor.

Naopak spolupráce formou obchodněprávního vztahu má záporný dopad na fungování státu. Stát za jednoho poplatníka špatně zvoleným obchodněprávním vztahem přichází o desítky tisíc ročně. V jednotlivých tabulkách je znázorněno, že celková daňová povinnost OSVČ je mnohem nižší než daňová povinnost zaměstnance. Se zvyšujícím se příjmem roste rozdíl mezi celkovými odvody OSVČ a celkovými odvody za zaměstnance.

Na uvedených případech je vidět, že daňové zatížení OSVČ a zaměstnanců se liší. Hrubý příjem OSVČ je ve výše uvedených případech zatížen nižší daní, ale zase OSVČ odvádějí

více na zdravotním a sociálním pojištění. Pro sjednocení daňové povinnosti zaměstnanců a OSVČ by se měly výrazně snížit sazby daňových paušálů. Jelikož OSVČ mohou vykazovat skutečné výdaje, snížení výdajového paušálu, by jejich čistý roční příjem nemělo negativně ovlivnit. OSVČ s nízkým příjmem odvádí vysoké sociální a zdravotní pojištění. Proto OSVČ by bylo výhodnější, kdyby roční minimální odvody byly nižší. Příjem drobných živnostníků by neměly tolik zatěžovat povinné odvody. Pro poplatníky s vyšším příjmem je obchodněprávní vztah výhodný. K sjednocení daňové povinnosti by se měly snížit sazby výdajových paušálů, a to zejména u nezávislých povolání a neřemeslných živností a měl maximální limit výdajových paušálů by měl být nižší.

Obecně se dá říci, že „švarcsystém“ je výhodný pro obě strany zastřeného pracovněprávního vztahu od určité výše příjmu poplatníka. Firma, která s poplatníkem místo pracovněprávního vztahu uzavře obchodněprávní, má na daného poplatníka čtvrtinu nižší náklady. Zaměstnanci žijící ve společné domácnosti s manželkou bez vlastních příjmů a dvěma dětmi, mohou uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění, čímž se jejich daňová povinnost sníží. Nemožnost uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění zvyšuje hranici příjmu, u které je výhodnější spolupracovat s firmou na základě obchodněprávního vztahu.

Na druhou stranu „švarcsystém“ má pro „zaměstnance“ i určité nevýhody. OSVČ nemá nárok na placenou dovolenou, na přestávku na oběd, nemá nárok na nemocenskou, pokud si ji nehradí. OSVČ má menší jistotu práce, její postavení není chráněno zákoníkem práce a její „zaměstnavatel“ s ní kdykoli může přerušit spolupráci.

Pokud se „zaměstnavatel“ a „zaměstnanec“ rozhodnou pro výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah, musí zvážit také možnost jejich odhalení inspektorátem práce. „Podnikateli-zaměstnanci“ může inspektorát práce udělit pokutu až 100 000 Kč a jeho „podnikateli-zaměstnavateli“ pokutu až 10 000 000 Kč. Dále může být „podnikateli-zaměstnanci“ a „podnikateli-zaměstnavateli“ doměřena neodvedená daň z příjmů fyzických osob, neodvedené zdravotní a sociální pojištění a s nimi související úroky. Proto obě strany pracovněprávního vztahu musí dopředu zvážit, zda se jim obchodněprávní vztah vyplatí a jaká z něj plynou rizika.

ZÁVĚR

Přirozenou snahou lidí je minimalizovat svoji daňovou povinnost, zejména daň z příjmů fyzických osob. Nejčastěji se o to snaží legální cestou – optimalizovat daňový základ. V krajních případech se zaměstnanci i zaměstnavatelé snaží o co nejnižší odvody na daních, což vede až k nelegálnímu jednání. V poslední době se často setkáváme s pojmem „švarcsystém“, kdy pracovník vystupuje navenek jako osoba samostatně výdělečně činná, ale vykonává pro firmu závislou práci. OSVČ si sama odvádí daně a hradí sociální a zdravotní pojištění. Tím většinou odvádí do státního rozpočtu mnohem méně peněz než zaměstnanci. „Švarcsystém“ je nelegální forma zaměstnávání, která ale přináší určité výhody pro obě dvě strany – „zaměstnance“ a „zaměstnavatele“.

Čistý příjem zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné se liší způsobem výpočtu daňového základu a odvodů zdravotního a sociálního pojištění. V bakalářské práci porovnávám daňové zatížení zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných. U tří poplatníků jsem provedla výpočet daně a zdravotního a sociálního pojištění v obchodněprávním a pracovněprávním vztahu.

Pro poplatníka s nejnižším příjmem by bylo výhodnější, pokud by pracoval pro firmu jako její zaměstnanec. Jeho odvody v obchodněprávním vztahu byly vysoké, jelikož se odváděly z minimálních vyměřovacích základů pro sociální a zdravotní pojištění. U poplatníka s příjmem odpovídající průměrné mzdě byl výhodnější obchodněprávní vztah. Pokud poplatník mohl uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění, výhodnější varianta pro něj by byla pracovněprávní vztah. Čistý roční příjem poplatníka s nejvyšším příjmem byl jednoznačně nejvyšší, pokud by pracoval jako OSVČ.

Zaměstnanci mohou uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění, pokud na tyto slevy mají nárok podle zákona o dani z příjmů. Od roku 2013 OSVČ vykazující výdaje paušálem nemůže tyto slevy na dani uplatnit. Nemožnost uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění zvyšuje hranici příjmu, u které je výhodnější spolupracovat s firmou na základě obchodněprávního vztahu.

U všech tří poplatníků bylo daňové zatížení pracovněprávního vztahu vyšší oproti vztahu obchodněprávnímu. Základ daně OSVČ je často mnohem nižší než základ daně zaměstnanců, a tedy i jejich celkové odvody jsou nižší. S vyšší příjmů se zvyšuje rozdíl daňového zatížení zaměstnance oproti OSVČ. Varianta obchodněprávního vztahu je výhodnější zejména pro poplatníky s vyšším příjmem.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Česká správa sociálního zabezpečení [online]. 2013 [cit. 20140401]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz>.
- [2] HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. *Jak na švarcsystém*. Praha, 2012.
- [3] MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony: úplná znění platná k 1. 1. 2013*. Praha: Grada, 2013, sv. ISBN 9788024746432.
- [4] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Finanční správa* [online]. 2014 [cit. 20140401]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/>.
- [5] NEŠČÁKOVÁ, L. a J. JAKUBKA. *Zákoník práce 2013 v praxi: komplexní průvodce s řešením problémů : [právní stav k 1. 1. 2013]*. Praha: Grada, 2013, sv. Právo pro praxi. ISBN 9788024746296.
- [6] PILÁTOVÁ, J. *Daňová evidence 2013: komplexní řešení problematiky daňové evidence pro OSVČ : daň z přidané hodnoty, daň silniční, daň z nemovitostí, sociální pojištění, zdravotní pojištění*. Olomouc: Anag, 2013, sv. Daně (Anag). ISBN 9788072637720.
- [7] Pokyn č. D285 Ministerstva financí k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona o daních z příjmů a vymezení tzv. závislé činnosti .
- [8] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 920/2010 ze dne 16. 6. 2011.
- [9] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR č. j. 1 Afs 9/2011-199 ze dne 2. 3. 2011.
- [10] SPIRIT, Michal. *Pracovní právo a právo sociálního zabezpečení v ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 414 s. ISBN 9788073801892.
- [11] *Státní úřad inspekce práce* [online]. 2014 [cit. 20140330]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/>.
- [12] STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE. *Roční souhrnná zpráva o výsledcích kontrolních akcích provedených inspekcí práce za rok 2012*. Opava, březen 2013. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip2630675df8b94eb930f617870b6a414a/rocní_souhrnna_zprava_o_vysledcich_kontrolnich_akci_2012.pdf.

- [13] Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě. *Ekonom* [online]. Economia, a. s., 2011 [cit. 20140228]. Dostupné z:
<http://ekonom.ihned.cz/c152306170tenkteryrozjelsvarcsystemaskoncilnadlazbe>.
- [14] VANČUROVÁ, A. et. al. *Daňový systém ČR 2010*. V Praze: 1. VOX, 2010, sv. Ekonomie (1. VOX). ISBN 9788086324869.
- [15] VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví 2013: praktický průvodce : [zásadní změny v předpisech k 1. 1. 2013]*. Praha: Grada, 2013, sv. Účetnictví a daně. ISBN 9788024746272.
- [16] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [17] Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání ve znění pozdějších předpisů.
- [18] Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
- [19] Zákon č. 592/1992 Sb., České národní rady o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.
- [20] Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
- [21] Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.
- [22] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
- [23] Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.